

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Petra Jajčíšínová

Možnosti a limity služeb velmi malých veřejných knihoven

Possibilities and limits of very small public libraries

Praha, 2012

PhDr. Hana Slámová Ph.D.

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Haně Slámové Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky a vstřícný přístup.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. 4. 2012

.....
Podpis

Bibliografický záznam

Jajčišínová, Petra. *Možnosti a limity služeb velmi malých veřejných knihoven*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví, 2012. 51 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Slámová Ph.D.

Anotace:

Bakalářská diplomová práce „Možnosti a limity služeb velmi malých veřejných knihoven“ zkoumá a popisuje roli, postavení, a nenahraditelnost velmi malých veřejných knihoven v české společnosti. Skládá se ze dvou hlavních částí. První část se zabývá obecným vymezením problematiky a druhá část se věnuje průzkumu zaměřenému na informační potřeby uživatelů malých veřejných knihoven a možnosti poskytování těchto služeb knihovnami. Základním zdrojem informací je analýza několika vybraných knihoven na Benešovsku včetně veřejného průzkumu, provedeného formou dotazníků, mezi místními uživateli knihovnických a informačních služeb. Práce se zabývá faktory ovlivňující možnosti malých knihoven a charakterizuje respondenty průzkumu.

Anotation:

The topic of this paper „Possibilities and limits of a very small public libraries“ is a research and description of the role and irreplaceability of very small libraries in the Czech society. It consists of two main parts. The first part deals with general problems of definition and the second part is devoted to research aimed at a small public libraries users information needs and the possibilities of providing these services libraries. Essential source of information is an analysis of a few selected libraries in Benešov area including public survey. The survey was done in questionnaire form.

This work is about factors which are affecting possibilities of small libraries and it describe survey respondents.

Klíčová slova:

Veřejná knihovna, obecní knihovna, informace, služba, uživatel, čtenář

Keywords:

Public library, municipal library, information, service, user, reader

Obsah

Předmluva	8
1. Neprofesionální knihovny a jejich legislativa.....	9
1.1. Zákon o veřejných knihovnách obecních.....	11
<i>(Zákon ze dne 22. července 1919, č. 430 Sb. z. a n.)</i>	11
1.2. Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, Č. 607 Sb. z. a n.	12
1.3. Zákon ze dne 9. července 1959 č. 53/1959 Sb. O jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon)	17
1.4. Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb	19
2. Současné problémy malých veřejných knihoven	21
2.1. Financování obecních knihoven	21
2.2. Personální problémy	21
2.3. Dodržování standardu knihovnických služeb.....	23
2.3.1. Provozní doba knihovny pro veřejnost.....	24
2.3.2. Tvorba knihovního fondu a informačních zdrojů	25
2.3.3. Umístění knihovny v obci	26
2.3.4. Přístup k internetu a informačním technologiím	26
2.3.5. Webová prezentace knihovny	28
2.3.6. Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání.....	29
2.4. Nedostatek čtenářů	30
2.5. Komunikace s představiteli obce	32
3. Vybrané neprofesionální knihovny	35
3.1. Obecní knihovna Rataje nad Sázavou	35
3.1.1. Vývoj Obecní knihovny Rataje nad Sázavou	35
3.1.2. Obecní knihovna Rataje v současnosti.....	37
3.2. Obecní Knihovna Přestavlky u Čerčan	39
3.2.1. Vývoj Obecní knihovny Přestavlky	39

3.2.2.	Obecní knihovna Přestavlky v současnosti	39
3.3.	Obecní knihovna Soběhrdy.....	41
3.3.1.	Vývoj Obecní knihovny Soběhrdy.....	41
3.3.2.	Obecní knihovna Soběhrdy v současnosti.....	42
4.	Vyhodnocení dotazníkového průzkumu	44
4.1.	Výsledky dotazníkového průzkumu knihovníků	44
4.1.1.	Jaká je Vaše původní profese?.....	44
4.1.2.	Absolvoval jste nějaká knihovnická školení (kurzy)? Pokud ano, kolik za posledních 6 měsíců?	45
4.1.3.	Spolupracuje Vaše knihovna s jinou knihovnou? Pokud ano, s jakou a jak?.....	45
4.1.4.	Jak se podle Vás využívají nabízené služby?	46
4.1.5.	Zdá se Vám výpůjční doba přiměřená potřebám uživatelů?	46
4.1.6.	Jaké změny byste navrhoval/a pro lepší a kvalitnější služby?.....	47
4.1.7.	Co Vám případně brání tyto změny realizovat?	47
4.1.8.	Myslíte si, že jsou pro uživatele takto malé knihovny důležité? Proč? Jaké si myslíte, že by mělo zrušení knihovny důsledky pro její uživatele?	47
4.2.	Výsledky dotazníkového průzkumu čtenářů	48
4.2.1.	Pohlaví.....	48
4.2.2.	Jaká je Vaše stávající profese?.....	49
4.2.3.	Kolikrát jste navštívil/a knihovnu za posledních 6 měsíců?	50
4.2.4.	Jaké služby v této knihovně nejčastěji využíváte?.....	51
4.2.5.	Měl/a byste nějaké případné návrhy na změny, vylepšení, zkvalitnění služeb knihovny?.....	53
4.2.6.	Jste čtenářem ještě jiné knihovny? Pokud ano, jaké?	53
4.2.7.	Co pro Vás existence obecní knihovny znamená?.....	54
4.2.8.	Co by pro Vás znamenalo případné zrušení knihovny?	54
5.	Závěr	55
6.	Seznam použité literatury	57
7.	Seznam grafů a tabulek.....	59
8.	Příloha č. 1: Příklad vyplněného dotazníku – knihovník.....	60

9. Příloha č. 2: Příklad vyplněného dotazníku – čtenář	63
--	----

Seznam zkratk:

NIPOS – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

TDKIV – Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy

PIK – Projekt internetizace knihoven

OPAC – Online public access catalog

IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Předmluva

Tématem bakalářské práce jsou možnosti a omezení velmi malých veřejných knihoven v České Republice. Jako velmi malé veřejné knihovny jsou zde brány v úvahu neautomatizované a neprofesionální obecní knihovny.

Toto téma mne velmi zajímá, jelikož ve svém blízkém okolí mám několik malých veřejných knihoven, které se již delší dobu potýkají s existenčními problémy, a protože je stále aktuální otázka, zda tyto knihovny rušit, či nikoliv.

Ve své práci jsem využila metodu srovnávací studie. Na základě dotazníku jsem porovnávala pojetí funkcí a služeb, zkušenosti a názory knihovníků a čtenářů ve třech malých obecních knihovnách v Posázaví.

V první kapitole je nastíněn historický vývoj legislativy ve vztahu k neprofesionálním knihovnám od roku 1919 až po současný knihovní zákon.

Kapitola druhá přibližuje současné problémy obecních knihoven, které vedou k jejich existenčním krizím. Popsány zde jsou především problémy finanční, personální, technické, nedodržování knihovnických standardů, nedostatek pochopení a snahy ze strany provozovatelů a ubývání uživatelů knihovnických a informačních služeb.

V poslední, třetí části, přibližuji jednotlivé vybrané neprofesionální knihovny v Ratajích nad Sázavou, Přestavlkách u Čerčan a Soběhrdech u Benešova.

Knihovny jsou popsány z hlediska historického, statistického a na základě výsledků dotazníkového průzkumu jejich knihovníků a uživatelů.

Cílem práce je provést analýzu informačních potřeb uživatelů malých veřejných knihoven a zjistit jakým způsobem je tato potřeba uspokojována, případně jaké změny by mohly být provedeny za účelem zkvalitnění poskytovaných služeb.

1. Neprofesionální knihovny a jejich legislativa

Neprofesionální knihovny představují nejpočetnější skupinu v rámci systému veřejných knihoven. Dle statistických údajů zveřejněných Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu (NIPOS) bylo v roce 2010 na území České Republiky evidováno 5415 veřejných knihoven. Z tohoto počtu bylo celkem 4622 základních neprofesionálních knihoven. Takovéto knihovny v malých obcích jsou ve většině případů jediným a hlavním zprostředkovatelem kulturního a společenského života zdejších občanů, stejně tak jako jsou i jejich základním poskytovatelem knihovnických a informačních služeb. Ve většině případů je zřizovatelem knihovny obec, ovšem není vyloučena ani možnost soukromého vlastnictví ve spolupráci s obcí. V takovém případě je soukromému vlastníkovi vypočtena a poskytována určitá částka na plnohodnotný provoz knihovny.

Odborný dohled nad fungováním obecních knihoven přebírají „pověřené knihovny“ prostřednictvím „regionálních funkcí“.

K zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven a podpory regionálních kulturních aktivit přijala vláda ČR usnesení č. 195 ze dne 26. 2. 2001, čímž byl zabezpečen § 2 a § 11 knihovního zákona č. 257/2001 Sb. Další vládní dokument, který se podrobněji zabývá regionální funkcemi, je usnesení vlády č. 68 ze dne 16. ledna 2002 s přílohou. Program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven. Tato vládní usnesení konkretizuje v návaznosti na knihovní zákon Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky ze dne 12. 1. 2005.¹

Služby regionálních funkcí jsou:

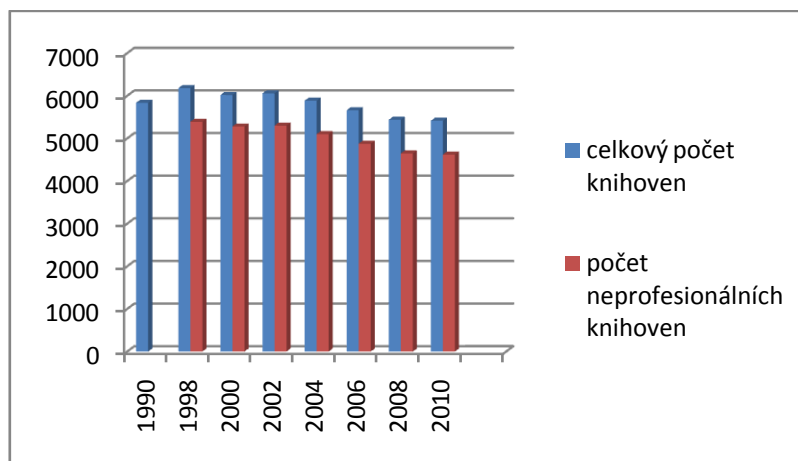
1. poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů
2. statistika knihovnických činností
3. vzdělávání knihovníků, semináře a porady

---

¹ SLAVÍKOVÁ, Eva. *Výzkum vzdělávání knihovníků neprofesionálních knihoven pro 21. století* [online]. Brno, 2011. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Dostupná také z: http://is.muni.cz/th/329403/ff_m/.

4. tvorba výměnných knihovních fondů, jejich distribuce a cirkulace
5. pomoc při revizi a aktualizaci fondu
6. nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce
7. servis automatizovaného knihovního systému²

Dle České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) lze obecní knihovnu definovat jako „knihovnu zřizovanou orgány místní samosprávy pro uspokojování a vzdělávání potřeb uživatelů obce.“³ Knihovnu základní tato databáze charakterizuje jako „veřejnou knihovnu vykonávající informační, kulturní a vzdělávací činnosti, tvořící podle nového knihovního zákona součást systému knihoven. Knihovnu s univerzálním knihovním fondem zřizuje příslušný orgán obce, knihovnu se specializovaným knihovním fondem může zřizovat i jiný subjekt.“⁴

Graf č. 1 - vývoj celkového počtu knihoven a počtu neprofesionálních knihoven v letech 1990-2010⁵

² Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky [online]. Praha: 12.1.2001 [cit. 2012-04-02]. Dostupné také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturnidedictvi/knihovny/VerzeMKdefinit.doc>.

³ Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy: TDKIV [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2012-04-02]. Dostupná z: <http://sigma.nkp.cz/F>.

⁴ Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy: TDKIV [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2012-04-02]. Dostupná z: <http://sigma.nkp.cz/F>.

⁵ Zpracováno podle Statistik kultury z let 1990 – 2010 [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=126>.

1.1. Zákon o veřejných knihovnách obecních **(Zákon ze dne 22. července 1919, č. 430 Sb. z. a n.)**

Obecní knihovny by měly obsahovat širokou nabídku fondu, aby vyhověly rozmanitým potřebám uživatelů, zájmových spolků obce a národnostním menšinám. Na to odkazuje i znění knihovního zákona z roku 1919, kde usnesení Národního shromáždění nařizuje:

§ 1.

Na doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva zřizovány budťe politickými obcemi veřejné knihovny s četbou vzdělávací, naučnou i zábavnou, která má skutečnou vnitřní hodnotu.⁶

§ 2.

V politických obcích s národnostními menšinami budiž zřízena i pro menšinu knihovna zvláštní nebo zvláštní oddělení knihovny všeobecné, když tyto menšiny vykazují aspoň 400 osob podle posledního sčítání lidu, pokud se týče, když v obcích těch je veřejná menšinová škola. Pro menšiny, nevyhovující těmto podmínkám, ale dosahující aspoň 10% všeho obyvatelstva, budiž zřízena vždy pro několik obcí knihovna společná, s poměrným příspěvkem každé zúčastněné obce. Bližší určí prováděcí nařízení. Nezřídí-li obec menšinovou knihovnu podle ustanovení tohoto zákona a prováděcího nařízení, jež k němu bude vydáno, může takovou knihovnu zřídit ministerstvo školství a národní osvěty samo na Útraty obce.⁷

Jak je uvedeno výše, tyto knihovny by měly být zřizovány konkrétní obcí. Nevylučuje se však ani možnost existence soukromé knihovny se stejnými službami. V tomto případě je možné knihovnu převzít pod správu obce, anebo je danému zřizovateli věnována částka ve výši

---

⁶ Zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. a navazující předpisy. In: *Sbírka zákonů, Národní shromáždění*. Dostupný také v elektronickém přepisu z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

⁷ Zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. a navazující předpisy. In: *Sbírka zákonů, Národní shromáždění*. Dostupný také v elektronickém přepisu z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

závazného obecního knihovního nákladu na správní výlohy a akvizici. Je také nutné upravit otázku vlastnictví nově zakoupených knih a ostatního inventáře.

1.2. Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, Č. 607 Sb. z. a n.

Nařízení vlády republiky Československé ze dne 5. listopadu z roku 1919 pak upravuje ve třetím článku především obsah knihovního fondu, a to takto:

Článek 3.

*Spisy umělecky a obsahově bezcenné, výtvary nemravného rázu (díla pornografická), tzv. krváky, detektivní a indiánské povídky, které sensačním způsobem dráždí fantasií čtenářovu, pamflety, snižující tendenčně celé stavy nebo vrstvy obyvatelstva, jakož i díla směřující proti trvání a celistvosti státu československého, nesmějí býti pojata do veřejných knihoven. Ministerstvo školství a národní osvěty si vyhrazuje uveřejňovati seznam spisů a výtvorů, které nutno vyloučiti z veřejných knihoven.*⁸

Zde je velmi patrný vliv tehdejší politické situace v Československu, projevující se cenzurou knihovnou poskytovaných dokumentů.

Vládní nařízení ukládá obci povinnost zřídit menšinovou knihovnu v případě, že se v obci nachází též menšinová škola, či za určitého poměru počtu menšinových obyvatel ku počtu ostatních. Menšinové knihovně má být vyhrazena jedna místnost a k dispozici mají být knihy v jazyce menšiny. Bez rozdílů však má být příslušníkům menšiny k dispozici četba ostatní.

Navazující články toho nařízení upravují organizaci a ráz knihovny, jako například její vnitřní zařízení, umístění a prostory.

---

⁸ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

Článek 9.

Obec poskytuje všem účelům veřejné knihovny vhodné místnosti, důstojně a účelně upravené, kde se bezpečně ukládají knihy i jiné předměty. Žádná část knihovny nesmí být dána do místnosti, v níž se čepují alkoholické nápoje, ani do soukromého bytu. Úplně upravená knihovna skládá se z půjčovny knih, knihovny příruční a čítárny časopisů.⁹

Specifikuje se zde i kvalita dostupnosti knihoven obyvatelům obcí:

Článek 10.

Veřejná knihovna má čtenářům co nejvíce usnadnit vypůjčování knih. Proto v obcích rozlehlých rozmnožuje se počet půjčoven. Skládá-li se politická obec z několika osad, jest v každé z nich postupně zřizovati půjčovnu, zvláště jsou-li přes 3 kilometry od sebe vzdáleny. Ve městech s více než 40.000 obyvatelů jest obec povinna zřizovati v různých částech města půjčovny aspoň pro každých 20.000 osob. Pokud obce přískolené nejsou povinny zříditi knihovny vlastní, mohou používati veřejné knihovny v sídle školy a přispívati na ni aspoň 15% ze své roční položky na knihovny podle čl. 26.¹⁰

Následně se nařízení zabývá problematikou akvizice knih do volného výběru a příruční knihovnou. Zákon ustanovuje, že knihovna v obci do 2000 obyvatel musí při svém vzniku obsahovat alespoň 50 vázaných svazků cenné četby a ročně je povinna pořídit nejméně dalších 10 svazků.

Větší obce jsou pak povinny rozšiřovat knihovní fond o takový počet svazků, který se rovná 1% z počtu obyvatel.

---

⁹ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

¹⁰ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

Článek 12.

Při veřejné knihovně upraví se přiměřená knihovna příruční. Toto příruční oddělení jsou povinny utvořiti do dvou let po zřízení veřejné knihovny obce, čítající více než dva tisíce obyvatelů. Každá příruční knihovna obsahuje sbírku zákonů a nařízení československé republiky a opatří si do pěti let přiměřený slovník naučný, vyhovující moderním potřebám. Mimo to zařadí se do ní podle možnosti díla všeobecně poučná: slovníky, praktické příručky a učebnice, atlanty, zákoníky, statistiky, názorné pomůcky, díla týkající se hlavně poměrů místních a krajových, vůbec tiskopisy často požadované čtenáři a prohlubující vědomosti jejich. Příruční knihovna jest každému přístupna, pokud možno bez zprostředkování knihovníkova; součásti její se domů nepůjčují.

Úprava výpůjčních hodin je rozdělena do několika skupin dle velikosti obce, a to tak, aby bez problémů docházelo k uspokojování potřeb čtenářů a podpoře oběhu knih. Vládní nařízení rozděluje výpůjční dobu takto:

Článek 18.

Veřejná knihovna jest obecnstvu přístupná v menších obcích aspoň 30 týdnů do roka, v obcích nad 5000 obyvatelů aspoň 40 týdnů v hodiny pevně stanovené, a to:

- a) knihovna pro méně než 2000 obyvatelů aspoň jednou týdně;*
- b) pro 2000-5000 obyvatelů aspoň dvakrát týdně;*
- c) pro 5000-10.000 obyvatelů aspoň čtyřikrát týdně;*
- d) pro více než 10.000 obyvatelů denně.¹¹*

Příruční knihovna s čítárnou mají být čtenářům zpřístupněny co nejčastěji. Knihovní výpůjčky by měly být bezplatné, ovšem v případě, kdy obecní příspěvky na hrazení potřeb knihovny

---

¹¹ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

nepostačují, je možno poplatky vybírat. Stanoví se také poplatky z prodlení navrácení výpůjčky a knihovní řád.

Podmínky pro knihovníky jsou v článku 45. Pro knihovny v obcích s 2000-10 000 obyvateli smí být knihovníkem takový člověk, jenž ukončil měšťanskou školu a absolvoval knihovnický kurz a státní knihovnickou zkoušku. Knihovníkům je poskytování finanční odměna.

Navazuje otázka výměnných fondů a meziknihovních výpůjčních služeb z Ústřední knihovny pro knihovny obecní. Řešena je takto:

Ústřední knihovna půjčuje na dobu nejméně dvou měsíců:

a) obcím (veřejným knihovnám) s více než 5000 obyvatelů díla naučná, nákladné příručky, pokud o ně obecní knihovny požádají;

*b) obcím menším díla všeho druhu na dočasné rozhojnění zásob
knihovny místní;*

c) jednotlivcům za podmínek, které stanoví správa ústřední knihovny.¹²

Dohled nad správnou funkcí ústředních a obecních knihoven vykonávalo tehdejší ministerstvo školství a národní osvěty dle nařízení ze zákona, formulovaného v 55. a 56. článku, a to takto:

Dozor nad řádnou působností veřejných knihoven obecních a ústředních náleží ministerstvu školství a národní osvěty. Tento dozor vykonávají v obcích do 2000 obyvatelů okrskoví dozorcí knihovničtí, t. j. kvalifikovaní znalci, které po návrhu okresního sboru osvětového jmenuje a funkce zprošťuje ministerstvo školství a národní osvěty vždy pro okrsek. 10-15 obcí. Úkolem jejich jest zjišťovati, zda finanční příspěvky obcí, zařízení veřejných knihoven a čítáren, výběr a oběh četby odpovídá daným předpisům. O svých pozorováních podávají zprávu jednak okresnímu osvětovému sboru, jednak příslušnému instruktoru.¹³

---

¹² Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

¹³ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

Článek 56.

*Po stránce technické a administrativní veřejné knihovny obecní i ústřední, především knihovny v obcích, čítajících více než 2000 obyvatelů, jsou podřízeny doзору státních instruktorů knihovnických. Instruktoři knihovnám navrhuji a uvádějí v praxi novoty technicko-administrativní. Každá veřejná knihovna jest povinna podávati instruktoru do 15. února o činnosti své za uplynulý správní rok zprávu (bilanci a statistická data), na tiskopisech, upravených státním úřadem statistickým ve srozumění s ministerstvem školství a národní osvěty. První výroční zprávu jest zaslati instruktoru do 15. února 1921. Instruktoři zpracují pro veřejnost přehlednou zprávu o stavu obecních a ústředních knihoven.*¹⁴

Ministerstvo školství a národní osvěty mělo ve své pravomoci též možnost odvolání stávajícího knihovníka. A to zejména v případě, bylo-li disciplinární komisí prokázáno, že svou neschopností nebo nedbalostí zavinil trvalý úpadek veřejné knihovny. Rovněž mohl býti z úřadu odstraněn knihovník, stížený vážnou chorobou sdělnou nebo vzbuzující odpor.¹⁵

Dne 5. listopadu roku 1919 byla zřízena funkce okrskových knihovnických dozorců, kteří dozírají ve svém okolí na řádnou působnost veřejných knihoven v obcích do 2000 obyvatelů. Úkol jejich jest v první řadě iniciativní a poradní, aby urychlili vývoj knihoven, vlastním vzorem, přátelskou radou i odborným výkladem povznášeli práci knihovníků venkovských.¹⁶

Úkolů okrskových dozorců jmenuje zákon konkrétně 14. Pro příklad uvádím několik z nich:

1. Zjišťuje každoročně, zdali všechny obce pamatovaly ve svém rozpočtu na veřejnou knihovnu aspoň minimální částkou peněžní, stanovenou čl. 26. a 27. prováděcích nařízení.

---

¹⁴ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

¹⁵ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

¹⁶ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

2. Zjišťuje, zdali jest ve všech obcích zřízena veřejná knihovna do lhůty, stanovené čl. 23. a 24.
5. Dbá, aby obce, v nichž se nezřídí veřejná knihovna pro malý počet obyvatelů, byly přičleněny ke knihovně nejbližší obce sousední (školní), případně aby opatřily putovní knihovny (článek 10.).
6. Dohlíží, zdali rozlehlé. obce rozmnožují podle čl. 10. počet půjčoven.
7. Dohlíží, zdali obce, kde čítá národnostní menšina aspoň 400 osob, nebo kde jest veřejná škola menšinová, zřídily podle čl. 4. a 5. knihovnu pro tuto menšinu, opatřily pro ni buď samostatnou místnost - kde je menšinová škola - nebo, kde není školy menšinové, zdali zřídily pro ni zvláštní oddělení ve veřejné knihovně společné.
9. Dohlíží na činnost jednotlivých knihovníků po stránce odborně-knihovnické, vede-li knihovník seznam přírůstkový, seznam místní, lístkový seznam jmenný a záznamy, potřebné k ročním výkazům statistickým a účetním.
10. Dohlíží, zdali každá knihovna pořizuje ročně nejméně 10 vázaných svazků (čl. 11.).¹⁷

Dozorce též mohl přiměřeně zasahovat do výběru nových knih a do záležitostí týkajících se návštěvnosti a využívání knihovny. Očekávalo se, že by se tím mohlo docílit husté knihovnické sítě v malých obcích a zkvalitnit tak vzdělávání a gramotnost tamějších obyvatel.

1.3. Zákon ze dne 9. července 1959 č. 53/1959 Sb. O jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon)

Zákon 53/1959 upravuje:

- Jednotnou soustavu knihoven
- Státní knihovnu Československé republiky
- Sítě knihoven
- Lidové knihovny
- Řízení a koordinaci

---

¹⁷ Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

- Pracovníky knihoven
- Hmotné zajištění knihoven

Z výše zmíněného výčtu do práce zapadá paragraf č. 6 o lidových knihovnách, kde je psáno:

§ 6

Lidové knihovny

1. Lidové knihovny (místní, okresní, krajské) jsou základem jednotné soustavy, neboť tvoří nejrozsáhlejší síť knihoven sloužících všemu obyvatelstvu a jsou v obvodu své působnosti, zvláště pokud jde o knihovny okresní a krajské, středisky metodické, bibliografické, informační a meziknihovní služby pro všechny knihovny jednotné soustavy, pokud takovou službu a pomoc potřebují.

2. Lidové knihovny jsou zřízeny v každé obci. Lidové knihovny zřizuje, udržuje a řídí výkonný orgán příslušného národního výboru. V sídle krajského národního výboru plní zpravidla krajská lidová knihovna též funkci knihovny okresní a městské, v sídle okresního národního výboru plní okresní lidová knihovna též funkci knihovny místní. Místní lidová knihovna může být zřízena, pokud je to účelné, též jako organizační složka osvětového zařízení místního národního výboru. Se souhlasem výkonného orgánu okresního národního výboru může plnit úkoly místní lidové knihovny knihovna jednotného zemědělského družstva, Revolučního odborového hnutí, popř. jiná knihovna jednotné soustavy, pokud k tomu má potřebné předpoklady.

3. Pro právní postavení a způsob hospodaření lidových knihoven, pokud nejde o knihovny, které jsou organizačními složkami osvětových zařízení národních výborů, platí ustanovení § 14 a 15 osvětového zákona.¹⁸

---

¹⁸ Zákon č. 53/1959 Sb. ze dne 25. července 1959 o jednotné soustavě knihoven. In: *Sbírka zákonů, Československo. 1959, částka 22.* Dostupný také v elektronickém přepisu z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Knihovnický_zákon.htm.

1.4. Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

(knihovní zákon)

Zákon upravuje systém knihoven poskytujících knihovnické a informační služby a podmínky jejich provozování.¹⁹

V současné době se knihovny rozdělují zákonem 257/2001 do určité hierarchie dle své působnosti, funkcí a služeb.

Systém knihoven tvoří:

- 1. Národní knihovna České republiky (dále jen "Národní knihovna"), Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně, zřízené Ministerstvem kultury (dále jen "ministerstvo"),*
- 2. krajské knihovny, zřízené příslušným orgánem kraje,*
- 3. základní knihovny, zřízené příslušným orgánem obce,*
- 4. specializované knihovny.²⁰*

Základní knihovny zřizované příslušnými orgány obce jsou zde definovány takto:

- (1) Základní knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem nebo se specializovaným knihovním fondem.*
- (2) Základní knihovna je součástí systému knihoven vykonávající informační, kulturní a vzdělávací činnosti.²¹*

---

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 257/2001 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001. Dostupný také z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm&PHPSESSID=82b3107868ef2bddfcc086b0cdc02d08.

²⁰ ČESKO. Zákon č. 257/2001 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001. Dostupný také z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm&PHPSESSID=82b3107868ef2bddfcc086b0cdc02d08.

²¹ ČESKO. Zákon č. 257/2001 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001. Dostupný také z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm&PHPSESSID=82b3107868ef2bddfcc086b0cdc02d08.

Všeobecně zákon upravuje:

- vymezení základních pojmů
- systém knihoven
- veřejné knihovnické a informační služby
- evidenci knihoven
- druhy knihoven
- meziknihovní služby
- podporu knihoven
- evidenci a revizi knihovního fondu
- vyřazování knihovních dokumentů
- ochranu knihovního fondu
- sankce

2. Současné problémy malých veřejných knihoven

Druhá kapitola objasňuje a blíže rozebírá nejčastější a nejpodstatnější problémy, které ohrožují fungování neprofesionálních knihoven. Řadím mezi ně problémy finanční, personální a interpersonální, technické, technologické a dodržování standardu knihovnických služeb.

2.1. Financování obecních knihoven

Dne 12. října 2009 byl usnesením zastupitelstva Středočeského kraje zřízen fond kultury a ochrany památek, jehož jednou z několika oblastí je i Podpora obecních knihoven.

Středočeský kraj každoročně vypisuje dotační programy. Podpora obecních knihoven se hierarchicky začleňuje pod Středočeský fond kultury a obnovy památek, jež patří k Odboru kultury a památkové péče. V rámci tohoto fondu však lze požádat pouze o jednu dotaci.

Zdrojem příjmů obecních knihoven v první řadě zůstává obec, jež každoročně vyčlení knihovně daný finanční obnos, případně vybrané členské příspěvky a dary. Tyto částky však ve většině případů nepokryjí ani náklady spojené s provozem a údržbou prostor knihovny, a pokud ano, věnují se na nákup nových titulů. Problémem zůstává modernizace a jakýsi pokrok knihovny, která se tak nestihá přizpůsobovat nové době, technickým pokrokům, ani náročnějším potřebám uživatelů. Nedostatkem prostředků jsou ovlivňovány základní služby a funkce knihoven.

2.2. Personální problémy

Osoby zastávající funkce knihovníků v neprofesionálních knihovnách mívají zřídka kdy knihovnické vzdělání. V lepším případě absolvovali pouze několik knihovnických kurzů, ale většina z nich převzala teoretické i praktické znalosti od svých knihovnických předchůdců. Kvalitnější služby pak mohou uživatelům poskytnout pouze ti, kteří do obecních knihoven přešli v penzijním věku z jiných knihoven.

Funkce knihovníka v neprofesionálních knihovnách se zakládá na dobrovolnictví, lze proto jen velmi těžko očekávat za svou práci finanční odměnu. Je možné, že i tento fakt může být pro potřebný personál demotivující k vykonávání této činnosti.

Důležitým faktorem je v dnešní době též pokrok výpočetní techniky a informačních technologií, jenž bývá pro mnoho knihovníků důchodového věku nepřekonatelným problémem. I to způsobuje v mnoha obcích stagnaci vývoje místní knihovny.

Příchod nové, mladší generace knihovníků je ztížen zvyšujícími se pracovními nároky v běžných zaměstnáních, a proto se lidé v produktivním věku v této praxi vyskytují jen zřídka. Pokud do neprofesionální knihovny takový člověk nastoupí, nebývá však dostatečně oborově vzdělán, a záleží tak pouze na jeho úsilí a motivaci, jak kvalitní bude jeho práce.

Osobnost knihovníka utváří celistvý dojem knihovny. Pokud se jedná o nepřístupného nekomunikativního člověka bez tolerance a zájmu, nelze opravdu očekávat žádný osobní přínos v chodu knihovny.

Mnozí neprofesionální knihovníci se svou aktivitou a přístupem v mnohém vyrovnávají svým profesionálním kolegům. I v malém měřítku může mít jejich činnost velký význam právě v individuálním přístupu s většími časovými možnostmi.

V tomto mají neprofesionální knihovníci velkou výhodu. Jejich činnost není „masovou“ záležitostí a snáze tak vyhoví zájmům svých uživatelů ať už stávajících nebo potencionálních.²²

„Knihovník

- musí umět komunikovat*

a nenechat se odradit

- musí být vstřícný*

a nenechat se odradit

- musí být ochotný pomoci*

a nenechat se odradit

- musí být angažovaný, zažraný do své práce*

a nenechat se odradit

- musí být energický*

a nenechat se odradit

- musí se sebevzdělávat*

---

²² SOVADINOVÁ, Irena. *Neprofesionální knihovnictví dnes a v blízké budoucnosti* [online]. Brno, 2007. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Dostupná také z: http://is.muni.cz/th/177728/ff_m/.

a nenechat se odradiť

– *musí knihovnu neustále propagovať, zvať i jen tak,
na kus řeči a nenechat se odradiť*²³

2.3. Dodržování standardu knihovnických služeb

V návaznosti na zákon č. 257/2001 Sb., O knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) a v souladu se Státní kulturní politikou na léta 2009-2014 vydalo Ministerstvo kultury České Republiky metodický pokyn k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a provozovanými obcemi na území České Republiky.

Metodický pokyn vychází z obecných principů Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách z roku 1994 a směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven z roku 2010 a stanovuje obcemi zřizovaným knihovnám základní kvalitativní a kvantitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb. V případě, že ustanovení metodického pokynu nejsou totožná se zněním knihovního zákona, mají pouze formu doporučení.

Metodický pokyn obsahuje:

- I. Poslání knihovny, cíle a působnost standardu knihovnických služeb
- II. Předmět standardu knihovnických služeb
- III. Provozní doba knihovny pro veřejnost
- IV. Tvorba knihovního fondu a informačních zdrojů
- V. Umístění knihovny v obci
- VI. Plocha knihovny určená pro uživatele
- VII. Studijní místa pro uživatele knihovny
- VIII. Přístup k internetu a informačním technologiím
- IX. Webová prezentace knihovny
- X. Elektronický katalog knihovny (OPAC) na Internetu

---

²³ HUBERTOVÁ, Kateřina. Někde ano a někde ne...? In: *Knihovny současnosti 2004: sborník z 12. konference, konané ve dnech 14.-16. září 2004 v Seči u Chrudimi*. 1. vyd. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004, s. 144 – 147. ISBN 80-86249-30-1.

- XI. Pracovníci knihoven a jejich vzdělávání
- XII. Měření spokojenosti uživatelů knihoven
- XIII. Vyhodnocování plnění standardu knihovnických služeb

Následně jsou vybrány a rozvedeny určité body obsahu metodického standardu, které nejsou neprofesionálními knihovnami v plném rozsahu naplňovány a vedou tak k jejich stagnaci, či v horším případě i úpadku.

2.3.1. Provozní doba knihovny pro veřejnost

Základním vstřícným krokem k uživatelům je maximální přizpůsobení provozní doby nejen uživatelům stávajícím, ale i těm potenciálním – tedy stálým, přechodným obyvatelům, lidem v daném místě pracujícím, či jinak působícím.

Pracovní doba knihovníka však není rovna počtu provozních hodin, jelikož objem pracovní náplně převyšuje provozní dobu asi o jednu třetinu.

Rozsah provozní doby knihoven se vypočítává v poměru k počtu obyvatel obce.

Optimální přístup ke knihovnickým službám vyžaduje, aby knihovna byla otevřena v době maximálně vyhovující těm, kteří žijí, pracují a studují v místě jejího působení. Tento přístup by měl být rozšířen na udržování telefonického spojení 24 hodin denně nebo zajištění přístupu k webovým stránkám vybraných služeb.²⁴

Indikátor: počet provozních hodin pro veřejnost týdně

---

²⁴ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj.* Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

	Doporučená hodnota	Celostátní průměr 2009
Počet obyvatel	Návrh	Počet hodin týden
Do 500	5 - 10	3
501-1000	5 – 15	4
1001-3000	15 až 23	11
3001-5000	23 až 28	23
5001-10000	28 až 40	28

Tabulka č.1 – počet provozních hodin týdně vzhledem k počtu obyvatel obce²⁵

2.3.2. Tvorba knihovního fondu a informačních zdrojů

Knihovna zpřístupňuje knihovní fond a další informační zdroje odpovídající zájmům všech věkových vrstev. Knihovní fond obsahuje jak tradiční materiály, tak všechny další druhy moderních informačních médií a zdrojů. Základním požadavkem je vysoká kvalita fondů knihovny a jejich souvislost s místními potřebami. Fondy musí odrážet aktuální trendy a směry vývoje společnosti a být pamětí tvořivého úsilí lidstva.

*Fondy ani služby by neměly být ideologicky, politicky, ani z náboženských důvodů cenzurovány a neměly by být pod komerčním tlakem.*²⁶

Doporučený výdaj na nákup knihovních fondů by dle metodického pokynu měla být částka v korunách na jednoho obyvatele obce, vydaná na nákup knihovního fondu a informačních zdrojů za jeden kalendářní rok. Doporučena je částka ve výši 30-45 korun na jednoho obyvatele obce.

1. *Provozovatel knihovny v obci, která má více než 10 000 obyvatel, a krajská knihovna, která v místě svého sídla plní funkci základní knihovny, systematicky doplňuje do knihovního fondu zvukové, zvukově obrazové a multimediální dokumenty.*

²⁵ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky[online]. Praha: 31.3.2005 [cit. 2012-04-02]. Dostupný také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/Metodpokyn-standardVKIS.doc>.

²⁶ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

2. *Knihovní fond vyžaduje soustavnou obměnu, aby si zachoval svůj společenský význam a přiměřenou aktuálnost.*²⁷

Na základě výpočtů dle doporučeného indikátoru pro obměnu knihovního fondu by znamenalo, že knihovna, která by uživatelům poskytovala například 5000 knihovních jednotek ve volném výběru, by měla ročně zajistit 500 nových jednotek.

2.3.3. Umístění knihovny v obci

*Knihovnické služby mají být poskytovány v místě, které je maximálně využíváno a výhodné pro obyvatele obce. Pokud je to možné, mají být poblíž ústřední dopravní sítě, v blízkosti rušného veřejného života, kde jsou např. obchody, nákupní centra, kulturní podniky. Je vhodné, když veřejná knihovna může sídlit v budově, kde jsou i jiné služby, jako muzeum, galerie výtvarného umění, společenské centrum nebo sportovní zařízení.*²⁸

Doporučeno je umístění knihovny v centru obce, a to nejlépe tak, aby docházková vzdálenost z nejvzdálenějšího místa obce nepřesáhla 15 minut pěší chůze či jízdy veřejným nebo soukromým dopravním prostředkem. Pokud docházková vzdálenost může přesáhnout tento indikátor, je doporučeno zřídit pobočku knihovny či například knihovnu pojízdnou.

2.3.4. Přístup k internetu a informačním technologiím

Zabezpečení neomezeného přístupu k internetu v knihovnách a k informačním službám podporuje společnost i jednotlivce v jejich úsilí o dosažení svobody, prosperity a rozvoje.

*Knihovny a jejich služby jsou základními vstupními branami k internetu. Knihovny nabízejí všem příležitost, radu a pomoc, pro některé skupiny obyvatel jsou jedinými přístupovými místy, která mají k dispozici. Umožňují překonání bariér vzniklých rozdílností zdrojů, technologií a úrovní vzdělání.*²⁹

---

²⁷ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky[online]. Praha: 31.3.2005 [cit. 2012-04-02]. Dostupný také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/Methodpokyn-standardVKIS.doc>.

²⁸ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

²⁹ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky[online]. Praha: 31.3.2005 [cit. 2012-04-02]. Dostupný také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/Methodpokyn-standardVKIS.doc>.

Za cílem připojit veřejné knihovny k Internetu vznikl Projekt internetizace veřejných knihoven (PIK).

*PIK vznikl na základě úkolu Ministerstva informatiky k plnění cílů Státní informační a komunikační politiky ČR – eČesko 2006. Cílem projektu je připojení všech knihoven evidovaných dle knihovního zákona do konce roku 2006.*³⁰ Toto je původní definice Projektu internetizace knihoven z roku 2004. PIK byl schválen usnesením vlády dne 15. 9. 2004.

Bohužel se do roku 2006 nepodařilo všechny knihovny k Internetu připojit. „K 15. srpnu 2006 bylo v rámci projektu PIK zrealizováno připojení celkem 2 443 knihoven ... do projektu přihlášeno již 3 228 knihoven.“³¹ Proto vláda 30. 8. 2006 rozhodla o pokračování Projektu internetizace do roku 2015.

Na konci roku 2006 bylo připojeno 3 214 knihoven, k 31. březnu 2007 celkem 3 033 knihoven a přihlášeno již 3 362. V červnu 2007 bylo Ministerstvo informatiky zrušeno a jeho záležitosti převzalo především Ministerstvo vnitra. Poslední možnost přihlásit do PIK měly knihovny do konce roku 2007. Naneštěstí pro mnou vybrané, i ostatní malé obecní knihovny nebylo možné se do tohoto projektu vůbec přihlásit, jelikož základní podmínkou byla evidence u Ministerstva kultury.

*Jedním z hlavních úkolů veřejné knihovny je překlenout propast mezi informačně bohatými a informačně chudými. Proto musí také umožňovat přístup k nezbytnému elektronickému, počítačovému a audiovizuálními zařízení. Patří sem osobní počítače s přístupem k internetu, veřejně přístupné katalogy, čtečky mikrozáznamů, audio a MP3 přehrávače, zpětné projektory a zařízení pro zrakově a tělesně postižené.*³²

---

republiky[online]. Praha: 31.3.2005 [cit. 2012-04-02]. Dostupný také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/Metodpokyn-standardVKIS.doc>.

³⁰ Projekt internetizace knihoven [online]. Praha: Ministerstvo informatiky, 2004. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: <http://www.micr.cz/scripts/detail.php?id=3076>.

³¹ Projekt internetizace knihoven [online]. Praha: Ministerstvo informatiky, 2004. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: <http://www.micr.cz/scripts/detail.php?id=3076>.

³² *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

Doporučený počet veřejně přístupných stanic připojených k Internetu vzhledem k počtu obyvatel obce:

	Doporučená hodnota	Celostátní průměr 2009
Počet obyvatel obce	Počet stanic	Počet stanic
1 – 500	1 až 2	1
501 - 1 000	2	1
1 001 - 3 000	2 až 3	2
3 001 - 5 000	3 až 5	3

Tabulka č.2 – doporučený počet stanic připojených k Internetu vzhledem k počtu obyvatel obce³³

V případě počtu veřejně dostupných PC připojených na Internet je možno brát v úvahu i jiné takové veřejné stanice v obci, například v budově obecního úřadu, pošty a podobně. Pokud jsou tato místa občanům dostupná i jinde, lze počet počítačových zařízení v knihovně snížit.

2.3.5. *Webová prezentace knihovny*

*Knihovna má využívat informační a komunikační technologie, aby umožnila lidem přístup ke svým elektronickým fondům a službám z jejich domova, školy nebo pracoviště. Pokud je to možné, mají být dostupné 24 hodin denně, sedm dní v týdnu.*³⁴

Webová prezentace knihovny je důležitá pro snadno a rychle dostupné informace o knihovně a poskytovaných službách. Musí zahrnovat minimálně údaje o názvu knihovny, sídle, kontaktní údaje, zřizovatele, přehled nabízených služeb a charakteristiku knihovny, provozní dobu, knihovní řád a poplatky spojené s poskytovanými službami. Doporučeno je i zveřejnění odkazu na spolupracující knihovny a na Souborný katalog ČR.

³³ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky[online]. Praha: 31.3.2005 [cit. 2012-04-02]. Dostupný také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/Metodpokyn-standardVKIS.doc>.

³⁴ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

2.3.6. Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání

Knihovna musí být efektivně organizována a udržovat profesionální úroveň své činnosti. Knihovník je aktivním spojovacím článkem mezi uživatelem a knihovními fondy. Předpokladem zabezpečení dostatečné úrovně služeb je knihovnickova odborná kvalifikace a jeho další vzdělávání.³⁵

Počet pracovníků v té které knihovně je ovlivňován řadou faktorů, např. počtem budov knihovny, jejich velikostí a uspořádáním, počtem oddělení v každé budově, stupněm využívání, službami, poskytovanými mimo budovu, a nutností zaměstnávat specialisty. Pokud některé služby poskytuje nebo doplňuje regionální nebo ústřední národní instituce, ovlivňuje to i počet pracovníků na místní úrovni. Rozhodujícím faktorem je také množství finančních prostředků. Koncepce odpovídajícího personálního zajištění činnosti služeb knihovny by měla být uskutečňována na základě procesu aplikace metody výkonnostního srovnávání s knihovnami srovnatelné velikosti a podobných charakteristik (benchmarking).³⁶

Odbornému vzdělávání pracovníků je ročně věnováno 48 hodin na 1 osobu. Pracovníci knihoven s menším rozsahem provozní doby, a to do 10 hodin týdně se zúčastní odborného vzdělávání jednou ročně v minimálním rozsahu 8 pracovních hodin.

2.3.6.1. Vzdělávání neprofesionálních knihovníků ve Středočeském kraji

V knihovnách na území Středočeského kraje je zajišťování vzdělávání knihovníků funkcí Středočeské vědecké knihovny v Kladně za spolupráce s pověřenými knihovnami, a to v rámci plnění regionálních funkcí. Středočeská vědecká knihovna se však zaměřuje především na vzdělávání profesionálních knihovníků a proto se problematikou vzdělávání neprofesionálních knihovníků na území Středočeského kraje zabývají čtyři pověřené knihovny v rámci regionálních funkcí. Jsou jimi Městská knihovna Kutná Hora, Knihovna Jana Drdy Příbram, Městská knihovna Benešov a Městská knihovna Mladá Boleslav. Tyto knihovny mají na svých webových stránkách k dispozici manuál s názvem Knihovnické minimum pro obecní knihovny a vzdělávání neprofesionálních knihovníků podporují formou přednášek, seminářů, porad a metodických návštěv. Na webových stránkách středočeské

---

³⁵ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj.* Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

³⁶ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj.* Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

vědecké knihovny jsou též umístěny i prezentace k již uskutečněným kurzům a materiály k samostudiu, doporučená knihovnická literatura a periodika. Nabízí se i možnost využití Diskusního fóra středočeských knihovníků, které ale funguje spíše jako informativní portál.

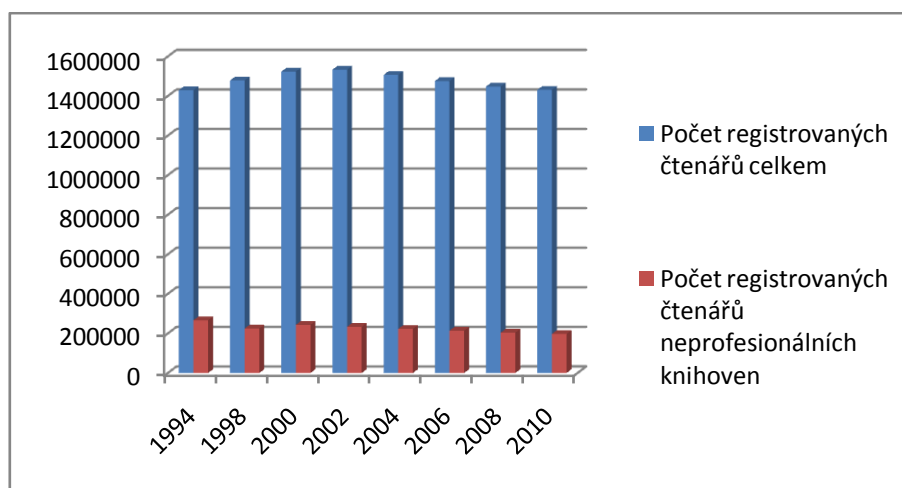
2.4. Nedostatek čtenářů

Registrovaný uživatel nebo také registrovaný čtenář je fyzická nebo právnická osoba, která byla

během vykazovaného období nově zaregistrována v knihovně nebo její registrace byla obnovena, a která je oprávněna půjčovat si dokumenty (absenčně i prezenčně) z fondů knihovny a využívat další knihovnické a informační služby. Započítává se pouze první registrace uživatele v knihovně ve vykazovaném roce.³⁷

Počet knihoven v dnešní době celkově klesá, ovšem není tomu tak v případě počtu výpůjček. Bohužel se ale jedná o větší a profesionální knihovny a u knihoven obecních toto pravidlo neplatí.

V roce 1994 místní lidové knihovny evidovaly 2 031 676 návštěvníků, v roce 2006 to bylo již pouhých 1 743 439 návštěvníků a v roce 2003 dokonce pouze 1 653 551 návštěvníků.³⁸

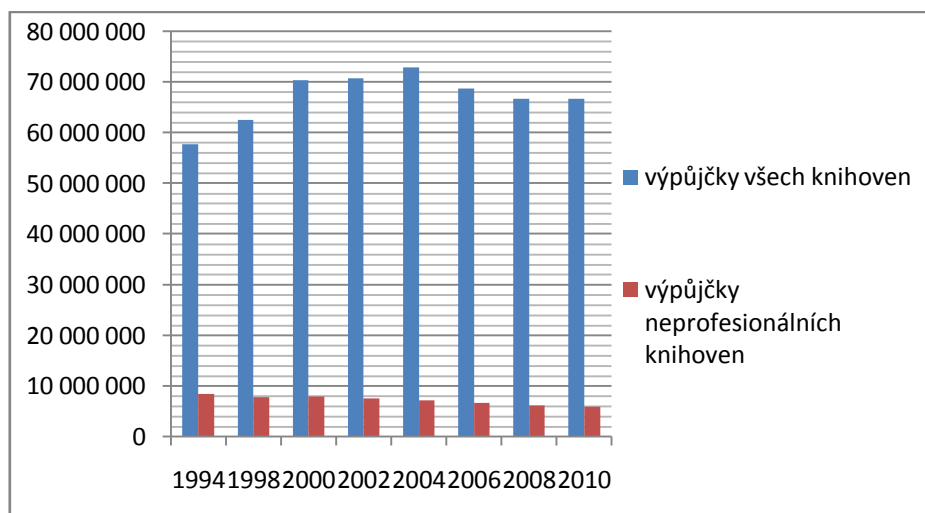

Graf č. 2 – Vývoj celkového počtu registrovaných čtenářů a počtu čtenářů neprofesionálních knihoven v letech 1994-2010.³⁹

³⁷ NIPOS. Institut knihovnictví Národní knihovny ČR: *Deník veřejné knihovny* [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://new.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/dvk2009_2010_tenky.pdf.

³⁸ Zpracováno podle Statistik kultury z let 1998 – 2006 [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=126>.

V roce 1994 evidovaly veřejné knihovny 57 785 998 výpůjček (místní lidové knihovny evidovali 8 491 082 výpůjček), v roce 2006 se celkový počet výpůjček ve veřejných knihovnách vyšplhal na 68 696 909 (obecní knihovny evidovaly 6 670 484 výpůjček).⁴⁰

Graf č. 3 – vývoj celkového počtu výpůjček všech knihoven a výpůjček neprofesionálních knihoven v letech 1994-2010.⁴¹

Většina knihoven analyzuje různé segmenty služeb veřejnosti během procesu strategického plánování. Minimum knihoven však běžně dělí a analyzuje služby populaci v rámci roku s využitím tří širších kategorií: uživatelé, „ztracení uživatelé“ a ne-uživatelé. Je také důležité dělit uživatele na časté, průměrné a sporadické. Výzkumy prokázaly, že 80 % půjčovních aktivit knihovny se týká typicky asi 20 % uživatelů. Často se tomu říká „Paretovo dělení“ nebo pravidlo 80/20.

„Ztracení uživatelé“ jsou ti jednotlivci, kteří přijdou do knihovny, zaregistrují se a dostanou čtenářský průkaz a pak se po třech, čtyřech návštěvách už do knihovny nevrátí. Je překvapivě málo knihoven, které zjišťují příčiny toho, proč čtenáři mizí, místo aby se stali pravidelnými uživateli knihovny. Knihovna by mohla využít řady cílových skupin, aby se lépe porozumělo tomu, proč se uživatelé „ztrácejí“. Navíc vzhledem k tomu, že většina uživatelů knihovny

³⁹ Zpracováno podle Statistik kultury z let 1990 – 2010 [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=126>.

⁴⁰ Zpracováno podle Statistik kultury z let 1998 – 2006 [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=126>.

⁴¹ Zpracováno podle Statistik kultury z let 1990 – 2010 [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=126>.

*poskytla e-mailové adresy už při registraci, bylo by možno zasílat pravidelná marketingová sdělení těm, kteří nenavštívili knihovnu za posledních 6 měsíců. Příčiny, proč knihovny přicházejí o čtenáře, se pravděpodobně liší a závisejí na socioekonomických charakteristikách dané komunity.*⁴²

Jak je již zmíněno výše, příčiny poklesu počtu čtenářů jsou různé. V první řadě se jedná o stagnaci vývoje knihoven, které nejsou schopny reagovat na dynamický vývoj informačních technologií a tím i náročnější potřeby čtenářů. Uživatelé se následně se svými požadavky obracejí na profesionální knihovny a je pro ně snazší využívat služby dostupné snadno a rychle na jednom místě. Druhou možnou variantou je nevyhovující provozní doba, jenž vyhovuje pouze seniorům a lidem bez zaměstnání. Dle mé osobní zkušenosti plynoucí z průzkumu neprofesionálních knihoven je tu ovšem jeden zásadní problém vedoucí ke ztrátě čtenářů, a tím je absolutní nedodržování provozních hodin.

Dalším z důvodů, proč neprofesionální knihovny přicházejí o své čtenáře, může být i zastaralý knihovní fond, již nevyhovující potřebám uživatelů. Ovšem tento nedostatek je možno kompenzovat výměnnými soubory z určité pověřené knihovny. Mnoho potenciálních uživatelů však tuto situaci řeší pohodlnějším způsobem, jako je používání v dnešní době velmi oblíbených elektronických čteček a nákupem a stahováním e-booků, ať legálním, či nelegálním způsobem.

2.5. Komunikace s představiteli obce

Na základě mého pozorování v průběhu povinné praxe v jedné ze středočeských obecních knihoven a během spolupráce na dotazníkovém průzkumu s vybranými neprofesionálními knihovnami jsem zjistila, že největší vliv na fungování knihovny má její zřizovatel a provozovatel. Již na úplném počátku vzniku knihovny stojí zřizovatel, nejčastěji obec, tedy zastupitelstvo. Pokud zastupitelstvo nesouhlasí se zřízením či obnovením knihovny, nelze toto rozhodnutí nijak zvrátit.

V mnoha regionech a také mikroregionech se konají schůzky starostů obcí. Kromě tradičních témat, jsou právě tyto schůzky místem, kde se starostové dozvídají informace o

---

⁴² RESSLER, Miroslav a Joseph R. MATTHEWS. Customer Satisfaction : A new perspective. *Knihovna plus* [online]. 2009, č. 2 [cit. 2012-04-14]. ISSN 1801-5948. Dostupný z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus92/ressler.htm>.

knihovnách v obcích, o jejich přínosu a také o způsobu jejich práce. Právě odsud si přinesou myšlenku zřízení nebo znovuobnovení knihovny v obci.

Správným přístupem lze přivést téma knihovnictví i na tato jednání a obracet se přímo na zastupitele obcí, kteří jediní mají možnost aktivně zasahovat do zřizování a chodu knihoven tohoto typu. Jedním z hlavních přínosů tohoto vstupu je snížení komunikačních bariér a odbourání dezinformace. Samozřejmostí je také diskuze, výměna názorů a zkušeností k této problematice.

Jednou z motivací, která je nutí k realizaci knihoven je také fakt, že knihovny jsou jedním z hodnocených hledisek soutěže Vesnice roku, kam se rok od roku hlásí čím dál více obcí. Motivací je také poskytnutí chybějících služeb občanům, vhodné využití volných nemovitostí nebo prostor obce a samozřejmě prestiž obce.⁴³

Je důležité vědět, co knihovna obci dává, případně co a kolik bere. Dávat může nejen uspokojení místním knihomolům, ale v případě opravdu zodpovědného fungování i mnohá ocenění, jako například v soutěžích Knihovna roku, Vesnice roku a podobně. Odměnou bývá finanční obnos, který lze využít na zkvalitnění mnohých služeb, zejména potom těch knihovnických a informačních.

Knihovnu jako organizační složku obce financuje obecní úřad. Musí být obeznámen, že je jeho povinností hradit provozní náklady – el. energie, plyn, vodu. Knihovna není ziskovou složkou a svou činností na pokrytí těchto nákladů nevydělá. Obec také musí pamatovat na finanční ohodnocení svého knihovníka. Praxe v hrazení mzdových nákladů je taková: knihovník je zaměstnán na dohodu o pracovní činnosti s pevnou hodinovou sazbou, nebo bývá vyplacen formou odměn, podle možností rozpočtu. Může se jednat také o zcela dobrovolnou neplacenou činnost.

Dále by měl zřizovatel pamatovat na zajištění alespoň minimálních finančních prostředků na knižní vybavení knihovny. Knihovna, kde se nekupují nové knihy a je závislá pouze na darech nebo výměnných fonděch, ztrácí lehko své čtenáře. Stávající fond může být ze začátku dostačující, ale lidé si žádají nové knihy. V tom se praxe neliší nikde.⁴⁴

---

⁴³ SOVADINOVÁ, Irena. *Neprofesionální knihovnictví dnes a v blízké budoucnosti* [online]. Brno, 2007. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Dostupná také z: http://is.muni.cz/th/177728/ff_m/.

⁴⁴ SOVADINOVÁ, Irena. *Neprofesionální knihovnictví dnes a v blízké budoucnosti* [online]. Brno, 2007. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Dostupná také z: http://is.muni.cz/th/177728/ff_m/.

V současnosti jsou však v řešení spíše otázky týkající se rušení malých obecních knihoven než jejich zřizování a obnova. Tato rozhodnutí pramení především z lhostejnosti zastupitelstev a z vidiny investování potřebných financí do jiných zájmových sfér. Dále tím odpadá spousta starostí spojených s organizací chodu knihovny, jelikož neprofesionální knihovníci se svými omezenými časovými možnostmi často potřebují pomoc a podporu. S tím souvisejí, bohužel, i velmi časté interpersonální konflikty, jež vznikají z důvodu běžných generačních rozdílů mezi knihovníky povětšinou důchodového věku a mladšími členy zastupitelstva.

3. Vybrané neprofesionální knihovny

V této kapitole popisují jednotlivé vybrané neprofesionální knihovny z hlediska historie, statistiky, poskytovaných služeb a výsledků dotazníkového průzkumu. Jsou jimi Obecní knihovna Rataje nad Sázavou, Obecní knihovna Přestavlky u Čerčan a Obecní knihovna Soběhrdy. Spolupráce s těmito knihovnami a především s jejich pracovníky pro mne byla velkou zkušeností, a mohu říci, že tyto knihovny jsou obrazem osobností knihovníků, kteří v nich působí a že „*způsob, jakým knihovna komunikuje s veřejností, je podstatnou součástí PR a i včasná reakce na mail, který do knihovny přijde, je určitým způsobem prezentace knihovny, podle kterého si veřejnost o dané instituci dělá obrázek*“⁴⁵

3.1. Obecní knihovna Rataje nad Sázavou

První písemné zmínky o Ratajích nad Sázavou se datují do roku 1156. Ty však stvrzovaly, že Rataje již existovaly jako místo hrazené a trhové. O přesném letopočtu vzniku se nedochovaly žádné zprávy. Pravděpodobně se tak stalo okolo roku 946. V roce 1933 koupila ratajská obec místní zámek a umístila tam obecní úřad, poštu, knihovnu, četnickou stanici a školu.

3.1.1. Vývoj Obecní knihovny Rataje nad Sázavou

Na základě soukromých archivních spisů Mgr. Slavoje Bureše, anonymních knihovních deníků a informací od místních pamětníků jsem nasbírala materiál o vývoji této obecní knihovny.

Veřejná knihovna v Ratajích nad Sázavou byla založena v souvislosti s nově vydaným Zákonem o zakládání knihoven v obcích roku 1919. O její vznik se nejvíce zasloužil místní sklenář, člen obecního zastupitelstva, pan Emanuel Štěpánek. Již od roku 1903 půjčoval své knihy a časopisy zájemcům z řad svých přátel, a proto, když byla roku 1919 zakládána knihovna, věnoval pro její obohacení část knih ze své soukromé knihovny.

---

⁴⁵ JIRKŮ, Lucie. Public relations (PR) v knihovnách Královéhradeckého kraje. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj*. [online]. 2006, roč. 16, č. 2. [cit. 2012-04-12]. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: http://unas.svkhk.cz/pdf_archiv/0695.pdf.

Veřejná knihovna byla zprvu umístěna na radnici, čp. 30 a jejím prvním knihovníkem byl zvolen právě Emanuel Štěpánek. Knihovna byla otevřena veřejnosti každou neděli dopoledne až do roku 1927.

Později starost o knihovnu převzal řídící učitel ve výslužbě Vojtěch Votruba. Během jeho působení byla knihovna přemístěna z radnice do zámku, čp. 1 v severním křídle. Společně se svým synem Votruba knihovnu nově upravil a také věnoval značnou část svých vlastních knih. Roku 1941 byla činnost knihovny na čas přerušena. Po čase se knihovny ujal zdejší knihař Václav Zelený, který opatřil většinu knih novou vazbou. Ovšem zanedlouho, v letech válečných, byla činnost knihovny opět přerušena a knihy byly rozebrány a odvezeny. Zbylé knihy byly zcela ovlivněny nacistickou morálkou, a tak čtenářům nezbývalo nic jiného než si mezi sebou půjčovat knihy vlastní.

Činnost Veřejné knihovny byla obnovena v roce 1946. Některé z rozebraných knih byly navraceny a knihy tendenční byly vyřazeny.

Od roku 1954 nastoupily do funkcí knihovnic ženy. Jako první z nich převzala knihovnu Marie Strnadová. Tehdy měla být v místě, kde se nacházela knihovna zřízena školní kuchyně, proto byla knihovna přestěhována do jižního křídla zámku.

Další z knihovnic, Věra Polesná, přihlásila v roce 1962 knihovnu do soutěže „Budujeme vzornou lidovou knihovnu“ a soutěž vyhrála.

V následujícím roce knihovnu několikrát navštívily okresní metodičky, které vypomohly při vyřazení zastaralých a opotřebovaných knih a společně s tehdejší knihovnicí zařídily nový přírůstkový seznam, do něhož bylo zapsáno 1657 titulů.

Byla také ustanovena knihovní rada. V roce 1963 knihovnu navštívilo 114 čtenářů, z toho 27 dětí. Výpůjček bylo celkem 1362.

Během roku 1964 byly pořízeny seznamy knih krásné, naučné a dětské literatury. Knihovní rada vypracovala a školská a kulturní komise schválila nový knihovní a výpůjční řád. Byla také založena úřední kartotéka celého fondu a do všech zapsaných knih byly vloženy knižní lístky. Pro mladé čtenáře byl zaveden sádkový systém a podle jejich čtenářských průkazů byla kontrolována jejich zájmová oblast. I tehdy tvořili většinu čtenářů penzisté. Celkový počet čtenářů byl 167, z toho 31 dětí. Výpůjček bylo za celý rok evidováno 3568. Za výlohou knihovny se v té době instalovaly tematické výstavky a přehled knižních novinek. Do místního rozhlasu byly připravovány 2 relace, které informovaly obyvatele o práci v knihovně a nově vycházejících knihách.

Roku 1965 do fondu přibylo 311 titulů, knihovnu navštěvovalo 203 čtenářů, z toho 51 dětí. Výpůjček bylo evidováno 4651 a dotace z Okresní knihovny činily 1000,- Kč.

Odebíraly se časopisy jako Věda a technika, Čtení o SSSR, Chovatel drobného zvířectva, Magazín zajímavostí, Kultura a Zahraniční zajímavosti. Byly pořádány i přednášky a besedy pro děti a mládež, jako například přednáška o Karlu Čapkovi, beseda s redaktorem Československého rozhlasu Jiřím Kmochem, s filmovým scénáristou Františkem Vlčkem a podobně.

Téměř každoročně byla knihovna přihlašována do výše zmíněné soutěže „Budujeme vzornou lidovou knihovnu“ a těšila se četným úspěchům a čestným uznáním Ministerstva kultury.

V roce 1969 poskytla Okresní knihovna dotaci ve výši 1800,- Kč a do fondu přibylo 211 titulů. Fond obsahoval celkem 2973 svazků. Knihovnu navštěvovalo 212 čtenářů, z toho 64 dětí do 15 let. Výpůjček bylo 4637, z toho 35% výpůjček naučné literatury. Do okolních osad Malovidy a Mirošovice byly odeslány výměnné soubory po 45 titulech. Po vyhodnocení knihoven téhož roku obdržela tato knihovna na další činnost 2500,- Kč od Matice slovenské. Byly tak pořízeny nové železné regály, knihy a gramofon s deskami. Další dotace poskytla i Okresní knihovna v Kutné Hoře.

Protože však s rozšiřováním knihovního fondu ubývalo prostoru, byly pro knihovnu upraveny prostory v Kulturním domě a v roce 1970 mohla být celá knihovna znovu přemístěna. V novém a lepším prostředí se tak mohla činnost knihovny dále rozvíjet a vylepšovat. Začala se poskytovat i meziknihovní výpůjční služba, která byla využívána především studenty. Knihy byly zasílány z Okresní knihovny v Kutné Hoře nebo z Krajské knihovny v Kladně.

Na rok 1973 byla poskytnuta dotace ve výši 2000,- Kč, přibylo 211 titulů, čtenářů docházelo 214, z toho 62 dětí. Výpůjček bylo 5409. Pravidelná výpůjční doba byla každé pondělí od 13 do 17,30 hodin.

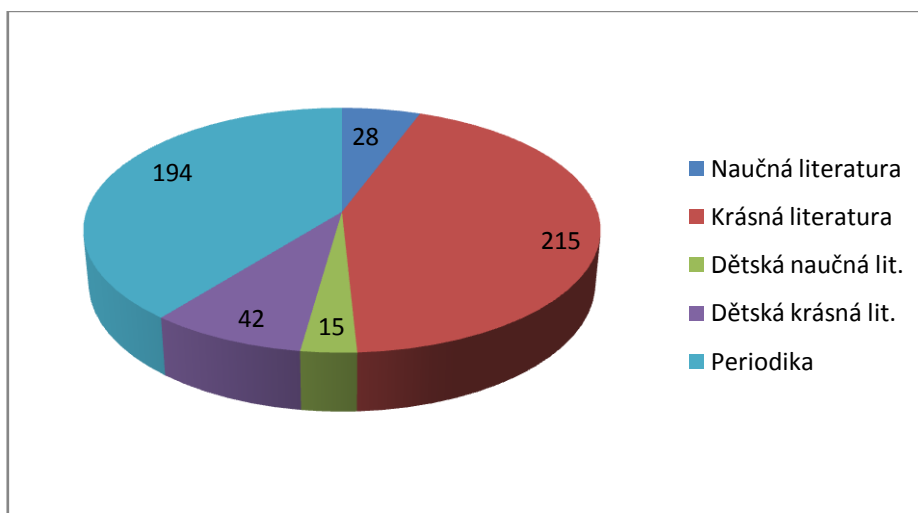
3.1.2. Obecní knihovna Rataje v současnosti

V současné době je provozovatelem knihovny Obec Rataje nad Sázavou. Knihovna je umístěna v 1. patře budovy Úřadu městyse Rataje nad Sázavou a aktivně ji navštěvuje 20 čtenářů z 25 registrovaných, z toho 10 dětí. Ostatní čtenáři jsou převážně důchodového věku. Ve spolupráci se zaměstnanci místního Domova seniorů zde funguje i roznášková služba pro starší i imobilní obyvatele.

Uživatelé mají ve volném výběru k dispozici asi 4600 svazků různých druhů literatury a 180 titulů periodik. Naučné literatury bylo v roce 2011 k dispozici 1430 svazků, literatury krásné 3200 svazků. Protože se ale jedná převážně o starší tituly, využívá ratajská knihovna dvakrát ročně možnost výměnných fondů z Městské knihovny v Benešově.

Druh literatury	Naučná literatura	Krásná literatura	Dětská naučná lit.	Dětská krásná lit.	Periodika	Celkem
Počet svazků	28	215	15	42	194	494

Tabulka č.3 – počet svazků určitých druhů literatury v knihovně Rataje nad Sázavou.

Graf č. 4 – grafické znázornění počtu svazků určitých druhů literatury v knihovně Rataje nad Sázavou.

V prostorách knihovny o velikosti 54m² je čtenářům poskytnuto 6 studijních míst a 1 externí PC s připojením na internet na vyžádání.

Knihovna též provozuje vlastní webové stránky. Elektronický online katalog ovšem k dispozici není. Knihovní systém je prozatím stále neautomatizovaný, využívána je forma lístkového katalogu. Akvizice knih je pouze příležitostná a v posledních letech převažuje pouze získávání nových titulů formou darů. Nejčastější jsou výpůjčky periodik, a proto se knihovník zaměřuje především na jejich nákup.

Výpůjčním dnem je středa a to od 13.00 do 15.30 hodin. Registrační poplatek je od roku 2012 20,- Kč za osobu na rok.

Knihovna sloužila i jako společenské a kulturní centrum. Konaly se zde besedy pro žáky základní školy, i besedy pro ostatní občany. Tuto činnost ovšem po čase převzalo Muzeum středního Posázaví, které současně s tímto plní i funkci informačního centra.

Jako knihovník zde působí bývalý učitel, pan Mgr. Slavoj Bureš.

3.2. Obecní knihovna Přestavlky u Čerčan

Obec Přestavlky u Čerčan se nachází ve středočeském okrese Benešov a skládá se z Přestavlk, Čistce, Borek a Doubravic. Úředně hlášených obyvatel je zde kolem 300. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1428. Pod svou správou má obec Přestavlky i obecní knihovnu.

3.2.1. Vývoj Obecní knihovny Přestavlk

Dle Kroniky obce Přestavlk se vznik místní lidové knihovny datuje také k roku 1919.

Ku dalšímu vzdělávání a poučení občanů slouží veřejná „Masarykova knihovna“ na jejíž založení věnován obnos 1138 Kč, 85h, kterýž zůstal po vyúčtování celkového nákladu na pomník padlým. Knihovna ta, na níž také obec určitým obnosem ročním přispívá 250 Kč, jest ve správě sboru hasičského. Prvním knihovníkem byl do 1. prosince 1922 učitel František Martínek. Po něm převzal funkci tu učitel Adolf Kalina.

Za rok 1939 bylo půjčeno 463 svazků. V listopadu byl zvolen knihovníkem řídící učitel V. Brany. Knihovna byla umístěna na chodbě v hostinci u Lapků ve skříni hasičského sboru. Na žádost knihovnickovu byla přenesena do prázdné třídy ve škole. Politická obec zakoupila novou skříň za K 480-. Knihy se půjčují dvakrát týdně a čte se velmi pilně.⁴⁶

3.2.2. Obecní knihovna Přestavlk v současnosti

Místní knihovna se nyní nachází v přízemních prostorách budovy obecního úřadu, kde je pro ni vyhrazena speciální místnost. Knihovna je neautomatizovaná a doposud zde neproběhla internetizace. Stále je proto využíván systém lístkového katalogu. Knihovní fond obsahuje asi 2031 svazků, a to literaturu krásnou, které je 1628 svazků, i naučnou, o 403 svazcích. Je zde možné využívat meziknihovní výpůjční služby, ve kterých knihovna spolupracuje s pověřenou knihovnou v Benešově, ovšem kvůli nezájmu čtenářů není komu tyto služby poskytovat. Naopak ale obecní knihovna dvakrát ročně využívá benešovskou knihovnu nabízené výměnné soubory. Periodika tato obecní knihovna vzhledem k nízkému počtu čtenářů k dispozici neposkytuje.

---

⁴⁶ *Kronika obce Přestavlk*. Archiv obecního úřadu Přestavlk u Čerčan. Nepublikováno.

Určit počet čtenářů je poněkud složité. Podle průzkumu do knihovny aktivně docházejí především místní děti mladšího školního věku a několik seniorů. Za rok 2011 ji navštívilo 14 čtenářů, z toho 9 dětí. Vzhledem k samosprávné členitosti obce a osadám k ní patřícím se velmi dobře ujala knihovní roznášková služba, kterou využívá asi 8 domácností.

Vzhledem k velmi malému prostoru knihovny, pouze jedné místnosti o velikosti asi 12 m², zde není možné vytvořit jakákoliv studijní místa. Prostor zabírají pouze zastaralé regály na knihy a pracovní stůl knihovnice. Tento nedostatek také značně omezuje fungování knihovny, a pokud by někdo jevil zájem poskytované služby rozšířit, musel by nejdříve zajistit přesun do lepších a větších prostor.

Knihovna neprovozuje ani vlastní webové stránky, které by určitě pomohly k většímu zviditelnění a orientaci uživatelů. Toto potvrzuje i Jiří Trávníček konstatováním, že „*počítač a internet ubraly čas především televizi, nikoli čtení. Ve všech výzkumech se ukázalo, že silní čtenáři jsou i silnými uživateli internetu.*“⁴⁷

Propagace knihovny je považována za velmi podstatnou i dle směrnic IFLA/UNESCO. „*Veřejné knihovny pracují ve stále složitější společnosti, která klade mnoho nároků na čas a pozornost lidí. Proto je důležité, aby knihovny o sobě dávaly vědět a propagovaly poskytované služby. Propagační činnost je různá, od jednoduchých forem, jako je označení budovy knihovny s uvedením, jaké služby poskytuje, nebo letáky s popisem a oznámením otevírací doby, až po promyšlenější metody propagace služeb, jako jsou programy marketingu a využívání webových stránek k propagaci služeb a akcí knihovny.*“⁴⁸

Výše zmíněné oznámení provozní doby je v této knihovně též velkým problémem. Tabule vyvěšená na dveřích Obecního úřadu, která oznamuje, že výpůjční hodiny knihovny jsou v „*P – 16-18 hod.*“ je velmi matoucí. Pod daným „P“ nelze identifikovat, zda se jedná o pondělí či pátek a rozmezí hodin také není naplněno. Podle mého zjištění je knihovna opravdu veřejnosti otevřena většinou v pátek od 17 do 18,30 hodin, ovšem ne vždy je tato doba dodržena, a to bez jakéhokoli oznámení.

Nevhodné je i označení místa knihovny, které se nachází pouze na vstupních dveřích do budovy, ale uvnitř neznalý člověk snadno ztratí. Abychom se tu dostaly do knihovní místnosti, musíme totiž nejdříve projít místností, kde se schází obecní zastupitelstvo.

---

⁴⁷ Čtení je třeba stále pěstovat. *Grand Biblio*. [online]. 2007, roč. 1, č. 4-5. [cit. 2010-04-12]. Dostupný z: <http://www.grandbiblio.cz/default.asp?page=obsah&action=story&sid=60&cid=4>.

⁴⁸ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

Nové knihy do fondu se pořizují velmi zřídka. Jedná se v průměru asi o 15 knih ročně, především formou darů. Registrační poplatek na osobu činí 20,- Kč za rok.

Jediné služby, které čtenáři v knihovně využívají, jsou služby výpůjční, neboť zdejší knihovnice, paní Dostálová, není dostatečně profesionálně vyškolená.

3.3. Obecní knihovna Soběhrdy

Obec Soběhrdy se nachází v bývalém okrese Benešov ve Středočeském kraji a sestává se z pěti osad. Jsou to Soběhrdy, Mezihoří, Phov, Žiňany a Žiňánky. První písemná zmínka pochází z roku 1360. Soběhrdy byly také významným místem, kde děti získávaly základní vzdělání v evangelické škole. Budova obecné školy byla v provozu až do roku 1977. V roce 1983 byla otevřena nová víceúčelová budova, ve které je dnes obecní úřad, knihovna a hasičská zbrojnice.

3.3.1. Vývoj Obecní knihovny Soběhrdy

Na základě spolupráce s místní knihovnicí, paní Bartůškovou, která mi poskytla možnost nahlédnout do obecní kroniky a společně s těmito fakty a jejími soukromými historickými spisy jsem sestavila kapitolu o stručné historii této obecní knihovny.

Soběhrdská knihovna vznikla s největší pravděpodobností také v souladu s knihovním zákonem z roku 1919, ovšem první zmínka o ní se v soukromých kronikách a denících objevila až během roku 1960. V té době údajně knihovní fond obsahoval 468 svazků naučné literatury, 326 svazků krásné literatury a 10 svazků literatury pro mládež. Zaregistrováno bylo 31 čtenářů a evidováno celkem 186 výpůjček. Funkci knihovníka vykonával tehdejší ředitel Národní školy.

Knihovna byla původně umístěna v budově bývalé pastoušky a později byla přemístěna do prostor zdejší školy. Knihovní fond byl dále rozšířen o knihy ze Žiňanské knihovny a dary z pozůstalostí. V roce 1979 do funkce knihovnice nastoupila již výše zmíněná paní Bartůšková. Tehdy knihovnu navštěvovalo 45 čtenářů a z toho pouze 9 dospělých.

Po otevření nového obecního domu v roce 1983 byla knihovna přemístěna do jeho prvního patra, kde funguje doposud. Mezitím, do roku 1989 počet čtenářů poněkud klesl, přesněji na 31, z toho 9 dospělých.

V roce 2010 si knihy půjčovalo 8 čtenářů, z toho 6 dospělých.

3.3.2. *Obecní knihovna Soběhrdy v současnosti*

Provozovatelem zdejší obecní knihovny je Obec Soběhrdy. Knihovna se nachází v 1. patře budovy Obecního úřadu a hasičské zbrojnice.

Knihovní fond obsahuje 3466 svazků, z toho 2986 titulů krásné literatury a 480 titulů naučné literatury.

Knihovna nabízí možnost využití MVS, ale využívá se zcela výjimečně. Dále využívá výměnné soubory z městské knihovny Benešov, která je zasílá dvakrát ročně.

Čtenářům se též nabízí několik titulů periodik, tematicky zaměřených na nejširší cílovou skupinu, tedy na uživatele důchodového věku. Odebírají se tituly jako například Zahradkář, Vlasta, Květy, Receptář a Praktická žena. Nejsou však k dispozici všechna čísla časopisů, jelikož jejich nákup je nepravidelný.

V loňském roce knihovnu navštěvovalo 16 čtenářů z 22 registrovaných, a z toho 6 dětí. Roznášková služba se zde na rozdíl od knihoven v Přestavlkách a v Ratajích nevyužívá, imobilním uživatelům knihy doručují většinou sami příbuzní.

Prostory knihovny zabírají asi 42m² a proto zde bylo možno vytvořit 4 studijní místa, která čtenáři využívají především pro prezenční četbu periodik a jako místo pro posezení a hovory mezi sebou a knihovnicí. Občas plní i funkci dětského koutku. Počítač veřejnosti k dispozici není, ale knihovna je v místě dosahu wi-fi, tudíž zde lze připojit k Internetu vlastní zařízení.

Knihovna tak nemá ani automatizovaný knihovní systém, je tedy stále využívána forma lístkového katalogu. Bohužel nejsou vytvořeny ani vlastní webové stránky, což je stejně jako v případě knihovny v Přestavlkách jedním z důvodů stagnace knihovny.

Jak říká Monika Cremer ze Státní knihovny v Lower Saxony a Univerzitní knihovny v Göttingenu: *„Knihovny, zvláště pak veřejné, se stávají nabídkami na Internetu přitažlivějšími, získávají znovu důvěru a jsou považovány za progresivní instituce, schopné průběžné inovace svých služeb. ... Nabízí-li tedy knihovna uživatelům přístup k informačním pramenům prostřednictvím Internetu, získává novou popularitu a často dochází také ke zvýšení počtu uživatelů.“*⁴⁹

---

⁴⁹ CREMER, Monika: Obraz knihoven na Internetu. In: *Virtuální realita a knihovny. Překlady zkrácených příspěvků (výtahů) ze zahraničního odborného tisku doplněné studií Jindřicha Pilaře „Internet, nové informační technologie a knihovny“*. 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR, 2001, s. 69. ISBN 80-7050-365-3.

Od ledna roku 2012 se knihovnice soustředí na třídění, registraci a obalování knih, jež byly knihovně darovány jako pozůstalost. Vzhledem k tomu, že se jedná o skoro 350 titulů různých žánrů, bude tím současný knihovní fond velmi obohacen. Při konzultacích s paní Bartůškovou jsem byla seznámena s jejími budoucími plány, týkajícími se propagace knihovny. Je velmi důležité, že si je vědoma, jak podstatné je všeobecné povědomí o existenci místní knihovny. Je rozhodnuta vytvořit informační letáčky, nové webové stránky knihovny, a uspořádat alespoň jednu informační besedu o knihovně a prodiskutovat s potenciálními zájemci jejich potřeby, návrhy na zlepšení a případné rozšíření poskytovaných služeb.

4. Vyhodnocení dotazníkového průzkumu

V poslední části své práce se zaměřím na vyhodnocení výsledků průzkumu, který byl proveden formou dotazníkového šetření. Vytvořila jsem dva typy dotazníků, a to jak pro samotné knihovníky, tak i pro čtenáře. Následně byly rozvezeny do již popsaných knihoven v okolí mého bydliště. Doba, po kterou byly dotazníky čtenářům k dispozici, trvala v průměru necelé dva měsíce, v závislosti na ochotě knihovníka kontaktovat čtenáře aby se dostavil průzkum vyplnit a na časových možnostech čtenářů.

Původně jsem oslovila 7 neprofesionálních knihoven v obcích do 1000 obyvatel. Bohužel jsem se od počátku potýkala s problémy spojenými s otvírací dobou knihoven. Protože jsem chtěla knihovny oslovit a poznat osobně, vypravovala jsem se do nich pravidelně každý týden během jejich provozních hodin. 4 z těchto knihoven se mi nepodařilo ani jednou zastihnout otevřené pro veřejnost a proto jsem kontaktovala jejich knihovníky e-mailem nebo se pokusila získat telefonické kontakty. E-mailová korespondence však zůstala pouze jednostranná, ani jedna knihovnice na mou prosbu nereagovala. Jiné kontakty jsem se pokusila získat přes obecní úřady. Z různých důvodů jsem však byla odmítnuta.

4.1. Výsledky dotazníkového průzkumu knihovníků

Jelikož se knihovníci malých neprofesionálních knihoven ve většině případů liší od svých profesionálních kolegů, ať vzděláním, původní profesí, zkušenostmi nebo přístupem k vykonávané funkci, rozhodla jsem se zaměřit svůj průzkum právě na tyto otázky. Právě osobnost knihovníka, jeho nadšení a schopnosti vytvářejí základ fungování knihovny, a proto mohou být v lepším případě podpůrnou a pozitivní možností k vývoji knihovny, nebo také omezujícím limitem.

4.1.1. Jaká je Vaše původní profese?

Vzhledem k tomu, že neprofesionální knihovníci k výkonu své funkce nepotřebují žádnou specializaci ve svém vzdělání, většina z nich o knihovny přichází v různých oborů. Cílem otázky bylo zjistit, zda převažují nějaké určité obory, ovšem ke konečnému počtu zúčastněných knihoven to nelze nijak dokázat. Pokud se ale vrátíme k historickým faktům, můžeme tvrdit, že knihovnická funkce byla především záležitostí učitelů v obecních

základních školách. Potvrzení nám poskytuje případ ratajského knihovníka, který nám jako svou původní profesi uvedl právě učitele ve zdejší bývalé základní škole. Paní knihovnice ze Soběhrd má ke své nynější funkci jako bývalá ruční sazečka v tiskárně o něco blíže než řadová dělnice z Přestavlk. Pravdou ale zůstává, že i dosažené vzdělání a praxe podstatně ovlivňují knihovníkům náhled na fungování knihovny a uvědomování si její nenahraditelnosti.

4.1.2. Absolvoval jste nějaká knihovnická školení (kurzy)? Pokud ano, kolik za posledních 6 měsíců?

V návaznosti na předchozí otázku je samozřejmé, že lidé bez základních knihovnických, bibliografických a informačních znalostí musí absolvovat alespoň malou rekvalifikaci. A protože se vše v tomto oboru velmi rychle vyvíjí, považují za nezbytné, aby o těchto změnách a pokrocích měly všechny typy informačních a knihovnických pracovníků neustálý přehled.

Pravděpodobně nejlépe proškolený knihovník ze tří vybraných knihoven vykonává svou činnost v Ratajích nad Sázavou. Školení navštěvuje pravidelně každých 6 měsíců v Městské knihovně Benešov, výjimečně i v Městské knihovně Kutná Hora. Knihovnu též pravidelně kontrolují i benešovské metodičky.

Knihovnice ze zbylých knihoven se za posledního půl roku školení nezúčastnily. Obě potvrdily, že posledním kurzem, který jim byl poskytnut, byla praktická ukázka obsluhy počítačů a vyhledávání informací na Internetu. Prozatím však ve svých knihovnách tyto znalosti uplatnit nemohou.

4.1.3. Spolupracuje Vaše knihovna s jinou knihovnou? Pokud ano, s jakou a jak?

Malé obecní knihovny se potýkají s jistými omezeními, které by bez pomoci pověřených knihoven mohly jen těžko překonávat. Proto jsem se v mém průzkumu zaměřila i na otázku spolupráce s profesionálními knihovnami.

Každá z dotazovaných knihoven spolupracuje s Městskou knihovnou Benešov. Pravidelně, dvakrát, výjimečně třikrát ročně Benešov zasílá do obecních knihoven výměnné soubory. Jejich obsah a velikost je zcela individuální ke každé knihovně a odvíjí se také od požadavků knihovníka a čtenářů. V Soběhrdech a Přestavlkách se v průměru poskytuje asi 50 svazků, v Ratajích nad Sázavou to bývá 100 až 120 svazků.

4.1.4. Jak se podle Vás využívají nabízené služby?

K otázce o využívaných službách v knihovně patří tabulka s výčtem příkladů nabízených služeb a současně s možností zaškrtnutí míry využívání.

V případě, že ve výčtu poskytovaných služeb chybí jiná služba, kterou knihovna poskytuje, měli knihovníci možnost tuto službu zmínit, popsat a ohodnotit v prostoru tomu určeném.

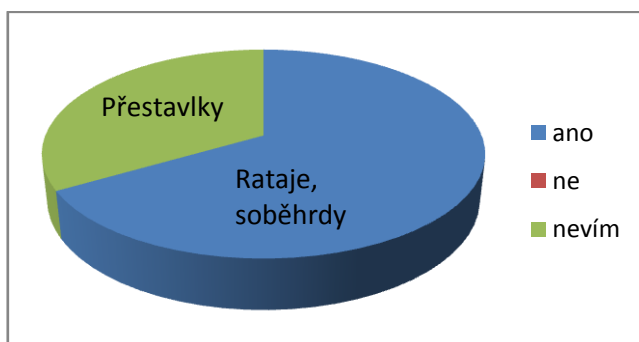
	Velmi využíváné	Méně využíváné	Nevyužívané	Neposkytujeme
Výpůjční služby		Soběhrdy, Přestavlky, Rataje		
Inf. a bibliograf. služby				Soběhrdy, Přestavlky, Rataje
Internet			Soběhrdy, Rataje	Přestavlky
Veřejné akce		Soběhrdy		Rataje, Přestavlky

Tabulka č.4 – vyhodnocení využívání služeb poskytovaných vybranými knihovnami.

Dodatečné služby zmínila pouze knihovnice ze Soběhrd v souvislosti s dřívější roznáškovou službou pro důchodce. Tato služba se již ale nevyužívá.

4.1.5. Zdá se Vám výpůjční doba přiměřená potřebám uživatelů?

Dle informací od knihovníků jsem se dozvěděla, že někteří z nich si provozní dobu knihovny navrhuji sami podle svých možností a uvážení, či je pevně stanovena zastupitelstvem obce, mnohdy bez ohledu na potřeby uživatelů. Cílem této otázky bylo tedy zjištění, do jaké míry si knihovníci myslí, že vycházejí svým čtenářům vstříc.

Graf č.5 – vyhodnocení výpůjční doby přiměřené uživatelům

4.1.6. Jaké změny byste navrhoval/a pro lepší a kvalitnější služby?

Neustále je co zlepšovat, a proto mne zajímalo, jaké návrhy pro změny by zaměstnanci knihoven chtěli realizovat. Pan Bureš z knihovny v Ratajích by navýšil finanční prostředky poskytované knihovně a následně by je rád využil pro lepší a modernější vybavení. Dále by rozšířil knihovní fond. Paní Bartůšková ze Soběhrd pro změnu klade důraz na propagaci knihovny, jinak prý nelze navrhovat kvalitnější služby pro nedostatek čtenářů. Knihovnice z Přestavlk žádné změny nenavrhuje.

4.1.7. Co Vám případně brání tyto změny realizovat?

Na tuto otázku jsem bohužel nedostala žádnou písemnou odpověď, jen několik ústních. Knihovníci nechtějí zveřejňovat zábrany ze stran obcí a jejich zastupitelstev, jelikož se domnívají, že tiché doufání v lepší zítřky fungování knihovny nezničí tak rychle, jako kdyby vznikaly různé pře. Častým důvodem je i odvolávání se na svůj věk.

4.1.8. Myslíte si, že jsou pro uživatele takto malé knihovny důležité? Proč? Jaké si myslíte, že by mělo zrušení knihovny důsledky pro její uživatele?

Důležité je, aby si každý knihovník správně uvědomoval, co všechno jeho činnost a knihovna uživatelům přináší a s jakou ztrátou by se byli nuceni vyrovnat, kdyby došlo k rušení jednotlivých neprofesionálních knihoven. Ratajský knihovník v odpovědi vysvětluje, že někteří, především starší občané obcí by zrušení knihoven zcela izolovalo od přístupu k literatuře a periodikům, byli by tak nuceni potlačit svůj zájem. V případě žáků a studentů, jakožto druhé nejsilnější věkové kategorie navštěvující obecní knihovnu v Ratajích, by došlo k problémovému získávání materiálu ke studiu.

Knihovnice ze Soběhrd říká, že nejdůležitější na obecní knihovně je její dostupnost v místě bydliště čtenářů. Výhodou je prý dostupnost knihovního fondu. Čtenáři tak mají k dispozici mnoho knih, které nejsou ve větších knihovnách k dostání z důvodu častých výpůjček. Studenti tím tak získají knihy povinné četby mnohem snáze. Pro starší čtenáře pak může být výhodou již zmíněná donášková služba, se kterou se ve velkých knihovnách setkáme jen velmi těžko. Na starší uživatele se odvolává i třetí knihovnice, která tvrdí, že volnočasové aktivity seniorů jsou mnohdy velmi omezené, a zrušení obecní knihovny společně s

neuspokojením jejich čtenářských potřeb jim jejich okruh zájmů zredukuje ještě mnohem více.

4.2. Výsledky dotazníkového průzkumu čtenářů

Budeme-li tedy brát v úvahu, že se počet aktivních, tedy do knihovny pravidelně docházejících, čtenářů od roku 2011 nezměnil, bylo mnou osloveno celkem 50 čtenářů, 2 knihovnice a 1 knihovník. Návratnost dotazníků se rovná 72%, je však nutno dodat, že část uživatelů tvoří i děti mladšího školního věku, které ještě nejsou schopny situaci knihoven plně vnímat.

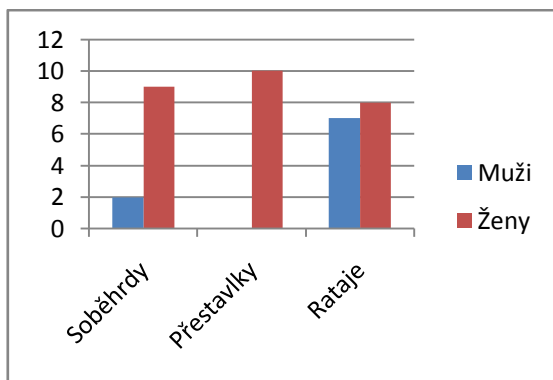

Graf č.6 – počet navrácených dotazníků jednotlivých knihoven

4.2.1. Pohlaví

V první otázce dotazníku pro čtenáře jsem zjišťovala pohlaví respondentů, jelikož mne zajímalo, zda se projeví názorová různorodost v závislosti na pohlaví, ale nijak rozdílné pohledy jsem nezaznamenala. Z počtu vyplněných dotazníků vyplývá, že do vybraných neprofesionálních knihoven dochází více žen než mužů v poměru 3:1. Ze Soběhrdské knihovny jsem získala odpovědi od 2 mužů, 9 žen, z Přestavlk od 10 žen a žádného muže. V Ratajích byl poměr respondentů celkem vyrovnaný, odpovídalo 7 mužů a 8 žen.

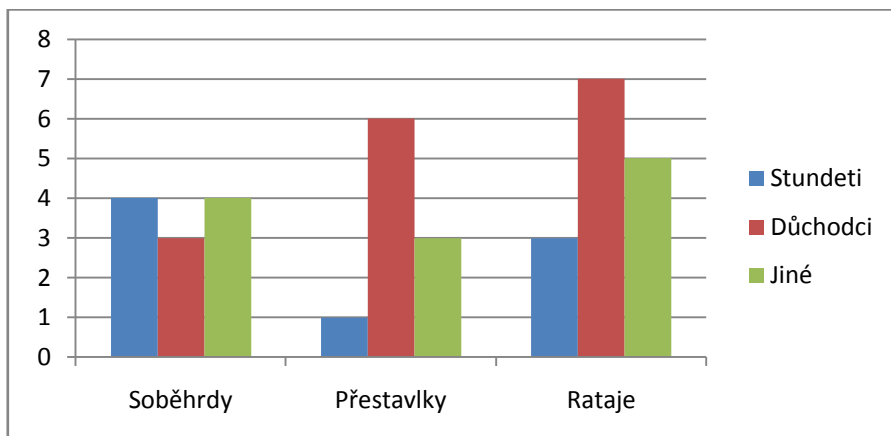

Graf č.7 – poměr mužských a ženských uživatelů vybraných knihoven

4.2.2. *Jaká je Vaše stávající profese?*

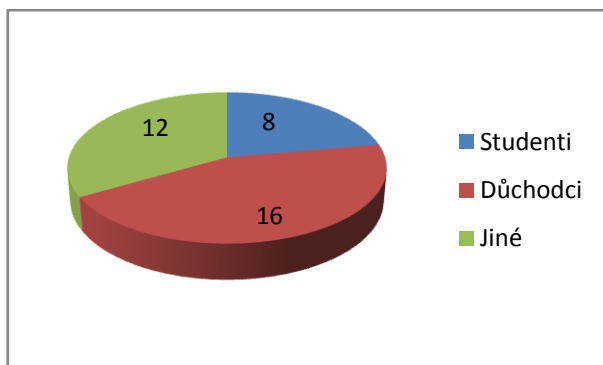
Podobně jako u otázky pro knihovníky mne i u čtenářů zajímalo, zda převažuje určitý věkový interval, zájmový okruh nebo jinak specifikovaná skupina čtenářů či je složení uživatelů knihoven naprosto náhodné.

Graf č.8 – poměr převažujících skupin čtenářů

Ve výše umístěném grafu jsou znázorněny poměry převažujících skupin, důchodců a studentů se skupinou, do které jsem zahrnula různá povolání, jež se neopakovala.

V následujícím grafu je viditelný celkový poměr studentů, důchodců a v různých funkcích zaměstnaných uživatelů všech vybraných knihoven.

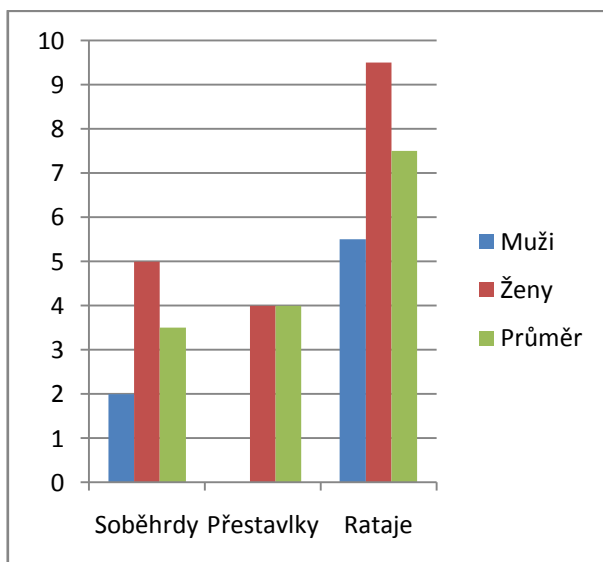

Graf č.9 – celkový poměr jednotlivých uživatelských skupin ve všech vybraných knihovnách

4.2.3. *Kolikrát jste navštívil/a knihovnu za posledních 6 měsíců?*

Důležitým faktem je návštěvnost knihoven a aktivní čtenáři, jelikož počet registrovaných čtenářů je mnohdy vyšší než počet uživatelů knihovnu pravidelně navštěvujících. Pokusila jsem se získat informace o frekvenci docházení čtenářů do knihovny.

Z grafu jsou čitelné průměrné návštěvy jednotlivých knihoven za uplynulých 6 měsíců. Jasně zřetelný je fakt, že ženy knihovnu navštěvují podstatně častěji než muži. Zelenou barvou je označena celková průměrná návštěvnost bez ohledu na pohlaví.

Graf č.10 – průměrná návštěvnost jednotlivých knihoven za uplynulých 6 měsíců

4.2.4. Jaké služby v této knihovně nejčastěji využíváte?

Čtenáři byli požádáni o výběr a hodnocení jimi využívaných služeb knihovny. V nabídce měli možnost vybrat, zda danou službu využívají, nevyžívají či postrádají. Dále mohli hodnotit ve stupnici 1-3, přičemž 1 bylo hodnocení nejvyšší. Následně byl respondentům poskytnut prostor pro případné doplnění dalších služeb, které podle nich v knihovně schází.

Pokračováním čtvrté otázky je druhá tabulka obsahující čtyři trichotomické otázky. Čtenáři na ně tedy mohli odpovídat pouhým označením variant ano/ne/nevím.

Otázka je vyhodnocena formou tří tabulek, totožných s tabulkou v dotazníku, přičemž každá je přiřazena jedné knihovně. V každé buňce je vepsán počet vyjádření respondentů a daná služba je pak ohodnocena průměrným známkováním.

Obecní knihovna Soběhrdy:

	Využívám ✓	Nevyužívám X	Postrádám ✓	Hodnocení
Výpůjční služby	11	0	0	1,3
Informační služby	2	6	2	1,7
Internet	0	6	4	3
Veřejné akce	0	7	3	3

Tabulka č.5 – hodnocení služeb knihovny Soběhrdy

Někteří uživatelé využili dodatečného prostoru pro vyjádření služeb, které jim v knihovně schází. Jmenovitě to jsou reprografické služby a půjčování CD a DVD.

	Ano ✓	Ne X	Nevím
Vyhovuje Vám výpůjční doba?	7	3	0
Jste spokojeni s obsahem knihovního fondu?	9	2	0
Je cena za poskytované služby adekvátní?	9	0	1
Je podle Vás místní knihovník dostatečně kvalifikován?	7	1	3

Tabulka č.6 – hodnocení služeb knihovny Soběhrdy

Obecní knihovna Přestavlky:

	Využívám ✓	Nevyužívám X	Postrádám ✓	Hodnocení
Výpůjční služby	10	0	0	1,5
Informační služby	3	2	1	1,6
Internet	0	2	5	0
Veřejné akce	0	2	4	0

Tabulka č.7 – hodnocení služeb knihovny Přestavlky

V místní knihovně čtenářům chybí především Internet, výpůjčky periodik, audiokazet, CD a DVD.

	Ano ✓	Ne X	Nevím
Vyhovuje Vám výpůjční doba?	8	2	0
Jste spokojeni s obsahem knihovního fondu?	10	0	0
Je cena za poskytované služby adekvátní?	9	0	1
Je podle Vás místní knihovnik dostatečně kvalifikován?	5	1	4

Tabulka č.8 – hodnocení služeb knihovny Přestavlky

Obecní knihovna Rataje:

	Využívám ✓	Nevyužívám X	Postrádám ✓	Hodnocení
Výpůjční služby	15	0	0	1,3
Informační služby	1	12	0	2
Internet	0	14	3	3
Veřejné akce	1	10	3	1

Tabulka č.9 – hodnocení služeb knihovny Rataje

V Ratajích nad Sázavou uživatelé mnoho připomínek k chybějícím službám neměli. Nejvíce by ocenili dostupný Internet.

	Ano ✓	Ne X	Nevím
Vyhovuje Vám výpůjční doba?	15	0	0
Jste spokojeni s obsahem knihovního fondu?	13	3	2
Je cena za poskytované služby adekvátní?	14	0	2
Je podle Vás místní knihovník dostatečně kvalifikován?	5	3	5

Tabulka č.10 – hodnocení služeb knihovny Rataje

4.2.5. Měl/a byste nějaké případné návrhy na změny, vylepšení, zkvalitnění služeb knihovny?

Odpovědi na pátý dotaz by snadno mohly být zpětnou vazbou pro knihovníky a ostatní obyvatele podílející se na fungování knihovny. Čtenáři zde mohli vyjádřit své názory a přání pro dosažení vyšší úrovně poskytovaných služeb.

V Přestavlké knihovně by 4 čtenáři žádné návrhy pro zdokonalení neměli. Vedoucím námětem však byly nové, větší prostory, které navrhovali též 4 uživatelé. Následovalo rozšíření fondu, celková modernizace knihovny a zavedení veřejných akcí, besed a přednášek na různá témata.

Stejně tak i v Soběhrdech 4 respondenti žádné změny nenavrhovali. Mezi vypsányými náměty se objevilo rozšíření fondu, obohacení sbírky o více zahraničních autorů, nové prostory, celková modernizace, rozšíření výpůjční doby, nové PC a Internet a lepší kvalifikaci knihovnice.

3 dotázaní uživatelé v Ratajích nápady na vylepšení jejich knihovny neuvedli. Ostatní by uvítali například rekonstrukci budovy, nové vybavení a lepší prostory, rozšíření otevírací doby a fondu, více čtenářů, internetizaci, nové PC a větší výběr periodik a knih pro děti. Objevil se i takový čtenář, kterému nevyhovuje dosavadní rozřazení knih.

4.2.6. Jste čtenářem ještě jiné knihovny? Pokud ano, jaké?

V souvislosti s častou spoluprací obecních knihoven s pověřenými knihovnami zde dostali uživatelé možnost sdělit, zda jim tato spolupráce stačí a nemají potřebu navštěvovat jiné

takové instituce či jestli jsou z různých důvodů nuceni k registraci a využívání služeb v jiných knihovnách.

26 dotázaných z celkového počtu navštěvuje pouze knihovnu v jejich místě bydliště, tedy tu obecní. Následně převažuje návštěvnost knihoven v nejbližších větších městech. Jsou to MK Benešov a MK Sázava. Dále je ještě využívána Obecní knihovna v Čerčanech, kam dojíždí několik čtenářů z Přestavlk a Soběhrd. Jediná uživatelka, studentka uvedla, že na základě studia musí využívat MK, NTK a NK v Praze.

4.2.7. Co pro Vás existence obecní knihovny znamená?

Knihovny slouží jako poskytovatelé informačních služeb i v tak malých obcích, jako jsou tři vybrané. Pod pojmem „*informační služby*“ si však uživatelé – laici představí různé věci. Právě proto mne zajímalo, co přesně pod tento pojem nevědomky zahrnují, a jak je to pro ně důležité. Zároveň jsem chtěla zjistit, co všechno jim knihovna přináší.

V první řadě podporuje své uživatele ve způsobu využití volného času. Znamená pro ně odpočinek a relaxaci, zábavu, sebevzdělávání, rozvoj osobnosti, získávání inspirace a nových informací, prožitků, mnohdy je jediným zdrojem kultury v obci. Dále je pro čtenáře důležitá úspora financí, neboť nemusí kupovat v dnešní době nákladné knihy. Velkou výhodou takto malých knihoven je výborná dostupnost jinde velmi žádaných titulů. Dobře dostupná knihovna však ušetří i mnoho času a starostí, především špatně mobilním uživatelům.

Několik respondentů uvedlo i fakt, že knihovna je důležitou a reprezentativní institucí v obci.

4.2.8. Co by pro Vás znamenalo případné zrušení knihovny?

V poslední otázce se čtenáři měli možnost vyjádřit k hrozícímu problému snad každé velmi malé neprofesionální knihovny. Několik z nich si tuto možnost raději ani nepřipouští nebo nad ní zatím nepřemýšleli. Pro jiné by tento fakt znamenal osobní ztrátu, katastrofu a zklamání, úpadek čtenářství a vzdělání, ztrátu koníčka, nedostupnost nové literatury, dojíždění do jiné knihovny či nákup knih a s tím spojené větší výdaje.

Též jsem se dozvěděla, že by zánik obecních knihoven znamenal ztrátu kulturního vyžití v dané obci, potupu a pokles úrovně obce.

Tyto odpovědi mohou provozovatelům doložit, o co budou sečtělí obyvatelé připraveni a jaké následky si uživatelé odnesou.

5. Závěr

V průběhu interakce s oslovenými knihovnami, tedy jejich knihovníky a uživateli, jsem dospěla k závěru, že i v dnešní hektické a přemodernizované době mají tyto velmi malé veřejné knihovny své důležité místo na Zemi. Ani zdaleka to nejsou nepodstatné a nepotřebné instituce, pouze likvidující části obecních rozpočtů, jak si mohou lidé, kteří s nimi nikdy nepřišli do styku, myslet.

V první části jsem nastínila historický vývoj knihovnické legislativy, který dokládá, že veřejné knihovny jsou nedílnou součástí kulturního, společenského a vzdělaného života v obci již od dob první republiky.

Důležitou část tvoří i vyhodnocení dotazníkového průzkumu směřovaného na knihovníky a uživatele vybraných obecních knihoven, jenž mi přinesl překvapení především v zapálenosti a nadšení místních knihovníků pro tuto problematiku. Věřím, že oběma stranám pomohlo vyplnění dotazníků uvědomit si, jak nepostradatelná je role těchto institucí v naší společnosti, o co všechno bychom byli ochuzeni v případě ztráty přístupu k informačním zdrojům v místě bydliště. Stejně tak je podstatné uvědomit si, jakým způsobem je možné knihovnám pomoci odrazit se od pomyslného dna a podpořit jejich fungování a přizpůsobení se technologickému vývoji, jak přilákat více čtenářů a jak docílit kvalitnějšího uspokojování jejich rozmanitých potřeb.

Na úrovni knihovny a poskytovaných služeb se bezesporu odráží osobnost knihovníka. Je tedy třeba, aby obce věnovaly zvýšenou pozornost jeho výběru, neboť knihovník by měl být člověk učenlivý, komunikativní a schopný se rychle přizpůsobit narůstajícím nárokům současné doby, a nadále podporovaly jeho vzdělávání a kreativitu.

Knihovny se též snaží o vzájemnou spolupráci a v té souvislosti vznikl program regionálních funkcí, kdy profesionální knihovny poskytují pomoc těm neprofesionálním činnostem metodickou, konzultační a poradenskou. Metodičtí pracovníci společně s knihovníky však poměrně často naráží na bariéry v podobě neústupných obecních zastupitelstev, které je nutno přesvědčit o nezbytnosti knihovnických služeb. Mnohdy jdou tyto spory ruku v ruce s neznalostí. Zastupitelstva nejsou poučena a seznámena s možnostmi získávání dotací ve formě finančních příspěvků od státu, Evropské unie, či různých organizací. Tímto by se daly vyřešit například problémy zastaralých a nevyhovujících prostorů a vybavení, neobměňujícího se fondu, internetizace a automatizace.

Pro srovnání činnosti knihoven je možno využít Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraj na území České republiky, který poskytuje standard služeb v závislosti na počtu obyvatel obce. Knihovníkům tak pomůže vytvořit si správnou zpětnou vazbu k jejich dosavadní činnosti.

Je tedy pouze na samotných knihovnách a lidech, kteří ji reprezentují, zda touží po vybudování či upevnění pozice knihovny v obci, a využít tak fenoménu stěhování se z měst na venkov k získání nových a věrných čtenářů.

6. Seznam použité literatury

1. CREMER, Monika: Obraz knihoven na Internetu. In: *Virtuální realita a knihovny. Překlady zkrácených příspěvků (výtahů) ze zahraničního odborného tisku doplněné studií Jindřicha Pilaře „Internet, nové informační technologie a knihovny“*. 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR, 2001, s. 69. ISBN 80-7050-365-3.
2. *Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy: TDKIV* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2012-04-02]. Dostupná z: <http://sigma.nkp.cz/F>.
3. ČESKO. Zákon č. 257/2001 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001. Dostupný také z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm&PHPSESSID=82b3107868ef2bddfcc086b0cdc02d08.
4. Čtení je třeba stále pěstovat. *Grand Biblio*. [online]. 2007, roč. 1, č. 4-5. [cit. 2010-04-12]. Dostupný z: <http://www.grandbiblio.cz/default.asp?page=obsah&action=story&sid=60&cid=4>.
5. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.
6. HUBERTOVÁ, Kateřina. Někde ano a někde ne...? In: *Knihovny současnosti 2004: sborník z 12. konference, konané ve dnech 14.-16. září 2004 v Seči u Chrudimi*. 1. vyd. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004, s. 144 – 147. ISBN 80-86249-30-1.
7. JIRKŮ, Lucie. Public relations (PR) v knihovnách Královéhradeckého kraje. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj*. [online]. 2006, roč. 16, č. 2. [cit. 2012-04-12]. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: http://unas.svkhk.cz/pdf_archiv/0695.pdf.
8. *Kronika obce Přestavlky*. Archiv obecního úřadu Přestavlky u Čerčan. Nepublikováno.
9. Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky [online]. Praha: 31.3.2005 [cit. 2012-04-02]. Dostupný také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/Methodpokyn-standardVKIS.doc>.

10. Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky [online]. Praha: 12.1.2001 [cit. 2012-04-02]. Dostupné také z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturnidedictvi/knihovny/VerzeMKdefinit.doc>.
11. MOORE, Nick. *How to do research*. London: Facet Publishing, 2002. ISBN 0-85365-905-2.
12. Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.
13. NIPOS. *Institut knihovnictví Národní knihovny ČR: Deník veřejné knihovny* [online]. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://new.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/dvk2009_2010_tenky.pdf.
14. Projekt internetizace knihoven [online]. Praha: Ministerstvo informatiky, 2004. [cit. 2012-04-02]. Dostupný z: <http://www.micr.cz/scripts/detail.php?id=3076>.
15. RESSLER, Miroslav a Joseph R. MATTHEWS. Customer Satisfaction : A new perspective. *Knihovna plus* [online]. 2009, č. 2 [cit. 2012-04-14]. ISSN 1801-5948. Dostupný z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus92/ressler.htm>.
16. SKUČKOVÁ, Blanka. Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. *Informace pro knihovny* [online]. Praha: 11.11.2011 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/MetodVKIS_2011.htm
17. SLAVÍKOVÁ, Eva. *Výzkum vzdělávání knihovníků neprofesionálních knihoven pro 21. století* [online]. Brno, 2011. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Dostupná také z: http://is.muni.cz/th/329403/ff_m/.
18. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.
19. SOVADINOVÁ, Irena. *Neprofesionální knihovnictví dnes a v blízké budoucnosti* [online]. Brno, 2007. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Dostupná také z: http://is.muni.cz/th/177728/ff_m/.

20. *Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP)* [online]. Praha. 2010-2012 [cit. 2012-04-02].
21. Zákon č. 53/1959 Sb. ze dne 25. července 1959 o jednotné soustavě knihoven. In: *Sbírka zákonů, Československo*. 1959, částka 22. Dostupný také v elektronickém přepisu z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Knihovnický_zákon.htm.
22. Zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. a navazující předpisy. In: *Sbírka zákonů, Národní shromáždění*. Dostupný také v elektronickém přepisu z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/KnihovniZakon_1919.doc.

7. Seznam grafů a tabulek

- Graf č.1 - vývoj celkového počtu knihoven a počtu neprofesionálních knihoven v letech 1990-2010
- Graf č.2 - Vývoj celkového počtu registrovaných čtenářů a počtu čtenářů neprofesionálních knihoven v letech 1994-2010.
- Graf č.3 - vývoj celkového počtu výpůjček všech knihoven a výpůjček v neprofesionálních knihovnách v letech 1994-2010.
- Graf č.4 - grafické znázornění počtu svazků určitých druhů literatury v knihovně Rataje nad Sázavou.
- Graf č.5 - vyhodnocení výpůjční doby přiměřené uživatelům
- Graf č.6 - počet navrácených dotazníků jednotlivých knihoven
- Graf č.7 - poměr mužských a ženských uživatelů vybraných knihoven
- Graf č.8 - poměr převažujících skupin čtenářů
- Graf č.9 - celkový poměr jednotlivých uživatelských skupin ve všech vybraných knihovnách
- Graf č.10 – průměrná návštěvnost jednotlivých knihoven za uplynulých 6 měsíců
- Tabulka č.1 - počet provozních hodin týdně vzhledem k počtu obyvatel obce
- Tabulka č.2 - doporučený počet stanic připojených k Internetu vzhledem k počtu obyvatel obce
- Tabulka č.3 - počet svazků určitých druhů literatury v knihovně Rataje nad Sázavou.
- Tabulka č.4 - vyhodnocení využívání služeb poskytovaných vybranými knihovnami.
- Tabulka č.5 - hodnocení služeb knihovny Soběhrdy
- Tabulka č.6 - hodnocení služeb knihovny Soběhrdy
- Tabulka č.7 - hodnocení služeb knihovny Přestavlky
- Tabulka č.8 - hodnocení služeb knihovny Přestavlky
- Tabulka č.9 - hodnocení služeb knihovny Rataje
- Tabulka č.10 - hodnocení služeb knihovny Rataje

8. Příloha č. 1: Příklad vyplněného dotazníku – knihovník

Dotazník k bakalářské práci na téma:

Možnosti a limity velmi malých veřejných knihoven

Vážený knihovníci/knihovnice,

dovolte mi požádat Vás o vyplnění následujícího dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Možnosti a limity velmi malých veřejných knihoven“. Dotazník je zcela anonymní a jeho cílem je průzkum veřejného mínění v otázce nepostradatelnosti malých veřejných knihoven.

Budu Vám velice vděčná za poskytnutí Vašich informací a názorů. Předem Vám mnohokrát děkuji za ochotu a Váš čas.

Petra Jajčišínová
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
Informační studia a knihovnictví

1. Jaká je Vaše původní profese?

Ruční vazec v tiskárně

2. Absolvoval jste nějaká knihovnická školení (kurzy)? Pokud ano, kolik za posledních 6 měsíců?

V posledních 6 měsících NE.
Jen v době zavádění počítačů
na knihovnu.

3. Spolupracuje Vaše knihovna s jinou knihovnou? Pokud ano, s jakou a jak?

U knihovnou Benešov - výměna
knížního fondu.

4. Jak se podle Vás využívají nabízené služby?

(vhodnou odpověď označte ✓)

	Velmi využívané	Méně využívané	Nevyužívané	Neposkytujeme
Výpůjční služby		✓		
Informační a bibliografické služby				✓
Internet			✓	
Veřejné akce		✓		

Pokud Vaše knihovna poskytuje ještě jiné služby, uveďte jaké a jak jsou využívány:

Žádné.
Dříve jsem knihy nosila starším lidem
domů.

5. Zdá se Vám výpůjční doba přiměřená potřebám uživatelů?

Ano	✓	Ne	Nevím
-----	---	----	-------

6. Jaké změny byste navrhoval/a pro lepší a kvalitnější služby?

Jen dělat větší reklamu knihovny.
Jinak nelze navrhovat kvalitnější
služby pro nedostatek čtenářů.
Musí se chtít číst!

7. Co Vám případně brání tyto změny realizovat?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Myslíte si, že jsou pro uživatele takto malé knihovny důležité? Proč? Jaké si myslíte, že by mělo zrušení knihovny důsledky pro její uživatele?

Důležité: Knihovna je v místě bydliště.
Děti si mohou půjčit knihy
na povinnou četbu, když
jinde neseženou. (Dříve časté)

9. Příloha č. 2: Příklad vyplněného dotazníku – čtenář

Dotazník k bakalářské práci na téma:

Možnosti a limity velmi malých veřejných knihoven

Vážení čtenáři,

dovolte mi požádat Vás o vyplnění následujícího dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Možnosti a limity velmi malých veřejných knihoven“. Dotazník je zcela anonymní a jeho cílem je průzkum veřejného mínění v otázce nepostradatelnosti malých veřejných knihoven.

Budu Vám velice vděčná za poskytnutí Vašich informací a názorů.
Předem Vám mnohokrát děkuji za ochotu a Váš čas.

Petra Jajčišínová
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
Informační studia a knihovnictví

1. Pohlaví:

Muž

☒ Žena

2. Jaká je Vaše stávající profese?

referent

3. Kolikrát jste navštívil/a knihovnu za posledních 6 měsíců?

6x

4. Jaké služby v této knihovně nejčastěji využíváte? Využívané prosím ohodnoťte 1-3.

1-výborný   2-dobrá   3-nutno zlepšit

	Využívám ✓	Nevyužívám X	Postrádám ✓	Hodnocení
Výpůjční služby	2			
Informační služby	2			
Internet	—		✓	
Veřejné akce	—		✓	

Doplňte jiné služby, které Vám v knihovně schází:

půjčování CD + DVD

	Ano ✓	Ne X	Nevím
Vyhovuje Vám výpůjční doba?		X	
Jste spokojeni s obsahem knihovního fondu?	X		
Je cena za poskytované služby adekvátní?	X		
Je podle Vás místní knihovnicka dostatečně kvalifikována?			X

B. Co by pro Vás znamenalo případné zrušení knihovny?

Pro obecní knihovnu je to katastrofa. Mnozí lidé, kteří jsou závislí na knihovně, by si nemohli půjčovat knihy, což by bylo velmi škodlivé. Mnozí lidé by si nemohli půjčovat knihy, což by bylo velmi škodlivé. Mnozí lidé by si nemohli půjčovat knihy, což by bylo velmi škodlivé.

5. Měl/a byste nějaké případné návrhy na změny, vylepšení, zkvalitnění služeb knihovny?

Více nových titulů
z nejakvácnejšie nabídky

6. Jste čtenářem ještě jiné knihovny? Pokud ano, jaké?

Jen domácí knihovna,

7. Co pro Vás existence obecní knihovny znamená?

Inspirace, informace
nové knihy a tipy.

8. Co by pro Vás znamenalo případné zrušení knihovny?

Bez práce katastrofu.
Moje pracovní doba neumožňuje
navštívit ji, ne abych
tolik knih, kolik si ji přečetl,
nemám ani ad hoc peníze.